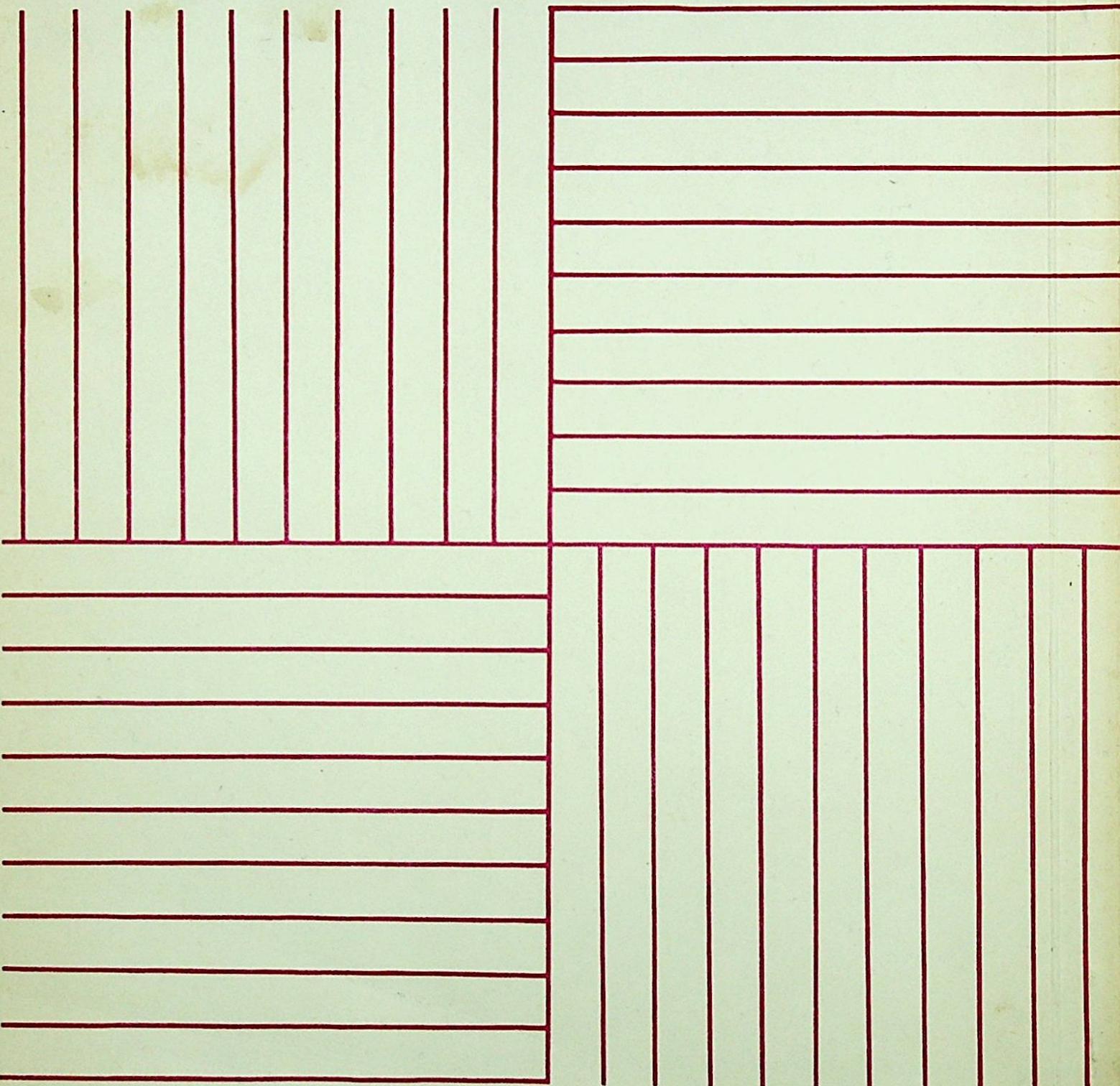

אורן ברנר

יצחק טבנקיין ב„הגנה“

(עד 1924)

יד טבנקיין □ מחברות מחקר ב'

אורן ברנר

יצחק טבנקיין ב"הגנה"

(עד 1924)

עריכה: אריה פיאלאקוב
יד טבנקין-אפעל
הוצאת הקיבוץ המאוחד
ספטמבר 1976

יצחק טבנקין ב"הגנה" (עד 1924)

על יצחק טבנקין כותב ספר "תולדות ההגנה" (כרך ב', ספר 1 עמ' 621):
"אחד ראשי תנועת העבודה שלקו חלק בעיצוב דמות ה"הגנה" ミミיה הראשונית".
(הדגשים - של א.ב.). דומני, כי מבין אישיה של העליה השניה הוא היחיד
שזכה להערכה זו בתחום ההגנה.

ארכיוונו האישי של טבנקין (בעיקר פנסיו ומכתבים שקיבל), פותח פתח
לייתר הבנת פעילותו הכללית והבטחונית ב"ימיה הראשונים" של ה"הגנה".

הביבוגרפיה של טבנקין טרם נכתבה. ישמו נא הדברים הבאים נדבכים
לאחד הפרקים בה.

בגנה העצמית בווארשה

בתגובה לגל הפרעות ביוזדי רוסיה בשנים 1904 – 1905, הוקמה גם
בווארשה "הגנה עצמית", שכללה מאות ציונים מכל המפלגות וכן שירות מחברי
"הボונד". ב- 60 – 70 חברי "פועלי-ציון" בווארשה הקבוצות בנות 10 איש,
פעלו בשמרות בתים ופטROLים ברחובות.

טבנקין, חבר הוועד המרכזי של "פועלי-ציון" היה פעיל בארגון "הגנה
העצמית", אך כנראה לא השתתף לאחת הקבוצות. יצחק גרינבוים, שהיה מראשי
"הגנה העצמית" בווארשה מסר אקדח לטבנקין בן ה-18 ושלח אותו אל קבוצת
אנשי העולם התיכון היהודי. אנשי קבוצה זו העמידו עצם לרשوت ההגנה,
ויתכן שבווארשא לא הייתה פוגרום בזכות אנשים אלה, שהטיילו פחדם על הפורעים.¹

על מקום "הגנה העצמית" בעיצוב השקפת עולמו אמר י. טבנקין: "הנני
שייך לקבוצת תלמידי מארס, מאז היומי בן 15, אבל גם תלמידים לביאליק
היינו. אילולא היינו תלמידים ל"עיר הארץ" ולהגנה העצמית בגולה,
איולא נחמת לבנו הצו: "ואם אחרי השמדתי מתחת רקיע הצדק יופיע, ימגר
כiao לעד" – מי יודע אם היינו עוליים לארץ, אם היתה קמה כאן תנועת
פועלים".²

-
1. י. טבנקין – "בית אבי", "מבפניים" כרך ל"ד חוב" 2-3 עמ' 237, הוצאה
הקיבוץ המאוחד.
 2. ניר – "פרק חי" עמ' 85, הוצאה הקיבוץ המאוחד.
 - א.מ. סלוצקין – מכתב מ-10.11.75,
 - מ. בן דוד "رسיסי תורה – מספיחי היובל של י.ט." "בקיבוץ" 1957,
חוברת ליובל ה-70 של י.ט.

פעלות מפלגית ולימודים

בשנים 1906 – 1907 השתתף טבנקין בכינוסי "פועל-ציון" ברוסיה (שפולין השתתפה אליה) ואף ישב מספר פעמים במאסן באשפת פולקלור בלתי-לגאלית. בתחום הרעיון הווה בר-פלוגטה לב. ברוכוב, והגן על הדעה שהייבאה את הגשמה הציונית בארץ-ישראל בעקרון ולא כפרוגנוזה או כתוצאה של "פרוצס סטיבי" כדעת ברוכוב. טבנקין תמן לכן בהשתפותו "פועל-ציון" בקונגרס של האסטרדות הציונית העולמית ובאחדות תנועת הפועלים היהודית בגולה.²

ב-1908-1911 שנה טבנקין בויינה, למד באוניברסיטה ג' נבה וברן, ולאחר שהייתה נספחת בקרקוב עלו, הוא ואוوها, לאرض ערבית האחד במאי (שנת 1912).

שנתיים הראשונות בארץ

מקום עבודתו הראשון של טבנקין היה במרחבייה, בה נעשה אז נסיוון ראשון להתישבות בדרך "הקוואופרציה" (בשלבה הראשונית, המינהלי). טבנקין עבד שם כחצין שנה עם אחורי ני קבוצת הכיבוש של "השומר".

ב – 1913 היה טבנקין בקבוצת הכיבוש בכפר אוריה בה הייתה חברו. מווארשא, יוסף זלצמן, שעלה לפניו. עם חברי קבוצת כפר אוריה נמנו אז בן-צימון ישראלי, מאיר רוטברג ואחרים, ואף א.ד. גורדון עבד במחיצתם.

אותה שנה התקרב טבנקין ל"השומר", בהיותו שומר מטעמו בכרמי רחובות³. אך בגמר העונה נאלץ "השומר" לעזוב את המושבה (1.10.13)⁴ וטבנקין לא המשיך לשומר במקום אחר.

בינתיים עלה קבוצת אוריה לחצר כנרת ויסדה שם את קבוצת כנרת (נובמבר 1913).

כאשר נודע לטבנקין כעבור חדש כי חברו הטוב יוסף זלצמן נרצח שם בידי ערבים – הוא חזר והצטרף לחבריו מכפר אוריה, היינו, לקבוצת כנרת.⁵

2. על פי "נספחוח" ל"ב. ברוכוב – כתבים" כרך ב', עמ' 644-645 הוצאה

הקבוץ המאוחד וספרית פועלם ו"דבריהם" כרך ב', עמ' 457-467.

3. על פי ציונים ביוגרפיים שכחבי י.טבנקין לבקש מ. ברסלסקי "מבנים" ל"ג-3.

4. ספר חולדות ההגנה (להלן: ס.ח.ה.) (כרך) א' (ספר) 1 עמ' 243 ו-245.

895.

5. ראה העירה 3.

יוסף טרומפלדור הזכיר עובדה זו, כאשר תיאר כיצד הוא עצמו ואנשיים אחרים הילכו לדגניה, כנרת וסג'רה כדי למלא את מקומו של שלושה החברים שנפלו. בנובמבר 1913 שנה טרומפלדור ביפו וכאשר נודע לו כי משה ברסקי נרצח בדגניה הוא החליט ללחט לדגניה. "אין אני רוצה לומוד, רק לומוד בלבד. קשה לעשות זאת בשעה ששם, בישובים, אולי נחוצים אנשים מאד מאד. אלמד בעربבים" ...

כעבור חודש כתוב טרומפלדור מדגניה: "את מקום משה ברסקי בא למלא אחיו הצעיר ממנו ... את מקום י. זלצמן בא למלא חבר קרוב לו שבא לשם זה מיהודה, ואת מקום יעקב פולדמן (השומר שנרצח בסג'רה) בא למלא אחיו הגדול ממן ... כך נאה הארץ ישראל! השורות נחמלאו, העבودה מתקדמת כזרה. לא אלמן ישראל. לא פסקה הגבורה..."⁶

ב-1914 היה טבנקין חבר בקבוצת כנרת, ואחר כך יירקן ופועל שכיר שגר במושבה כנרת. ב-1916 כבר בלט בפעילותו בקרב צייבור הפעלים בגליל ובהשפעתו הקובשת. את רשמי העדים מועידה פועל הגליל בכנרת ב-1916, ביטתאה רחל כצנלסון (שזר). היא כתבה: "הנה ... נדמה היה לי לעיתים שככל המועידה צצל רק קולו... היה מרחב בדבריו, שהאחרים לא ידועה ... בכל דבריו הייתה תביעת חופש לאדם".... "...את גורדון ראייתי הפעם בכל העינויות שלו ובכל התרחקו מה החיים... הפעם היה קולו קול זקן. כשגורדון מדבר מקרוב לב - קולו צעיר". ובמכתב הסבר לרשימה זו היא כתבה: "רק עם ועידת כנרת נכנסתי לسود התנוועה. הצעוזע בא מהפגיעה עם עולמת הרוחני של אישים, מההבדלים המהותיים שהתגלו. כבר אז בראיית החיים בארץ ויעודה של התנוועה, ניגוד בין טבנקין וגורדון, ומהמעוף היהודי והאנושי שבועידה זו. הלא בועידה זו אפשר היה להיות את פגת תנועת העבودה בארץ" ⁷.

6. "מחי יוסף טרומפלדור", עמ' 112, 113 הוצאה עם עובד, חשי"ג.

7. רחל כצנלסון - שזר "מראות ורשימות" עמ' 246 והערה בעמ' 288, הוצאה עם עובד חשי"ג.

י. שפירא, "עבדה ואדמה" עמ' 286-289, הוצאה עם עובד 1961.

ד. צירקין "מבניינים" כרך י"ב עמ' 366.

אליהו גולומב "חביון עוז" עמ' 120-121 מספר בשבט חרע"ז על אספה סוערת מאד בכנרת שבה הציגין ביחוד י. טבנקין.

רחל ינאית - בן צבי ראיון מוקלט ב-8.1.1973: "ביד טבנקין", עמ' 12: "טבנקין השפיע על הפעלים לא פחות מברל (כצנלסון), כי היה לו גם קשר פועל-ציוני".

לציונים הביבוגרפיים שכח טבנקין (ראה העלה 3) הוא קרא: "חוג החיים בעבודה" ונזכרים בהם בעיקר מקומות העבודה. יתכן וזה הסיבה להעדר תאריך כניסה "להשומר", בעוד שלא שכן להזכיר שברוחביה עבד בפלחה בקבוצת הכיבוש של "השומר", ואחרי כפר אורה - "בשמייה של השומר ברחוות".

יוסקה רבינובייז, מחלמידיו וחבריו הקרובים של טבנקין סיפר, (שicha ב-1975) שמע מטבנקין לא פעם, כי לאחר השמירה ברחוות, וגם יותר מאוחר, הוא פנה וביקש לקבלו ל"השומר" - "אך הם משכו את זה" (ניסוחו של טבנקין) והוא לא נתקבל.

א. מ. סלוצקין, מחבריו של טבנקין עוד מווארשא, ובארץ חבר דגניה, כנרת ועין-חרוד, מספר 8 שבעת שמידתו ברחוות "היה טבנקין קרוב לאנשי "השומר", ואווה רועיתו הייתה בקשר ריעות הדוקים עם אחר בקר ונשות שומרים אחרות. אך בעבר זמן מה החריפו חילוקי הדעות העקרוניים בין טבנקין לאנשי "השומר" והוא נפרד מהם, תוך לבטים נפשיים קשים ביותר". בשicha (בשנת 1975) הסביר סלוצקין מה היו חילוקי הדעות: "טבנקין ביקר מאד את "השומר", כמו רוב ציבור הפעלים, על הקונספרציה היהירה ועל כך שבכל העניינים החליטו על דעת עצם בלבד".

יתכן, כמובן, שהיו ב"השומר" חברים אשר טבנקין לא נראה להם הטיפוס המובהק של שומר, אך עובדה היא שאחרים כמותו נתקבלו ממש באותה תקופה, כגוןALKNA הורביץ (גם הוא חברו של טבנקין מווארשא שמר אותו ברחוות), ש. לביא, טוניס ועוד. מכל מקום טיעון זה לא מצאי בשום עדות.

לעומת זאת אפשר להניח, כי ראשי "השומר" שהיו גם מנהיגי "פועל-ציוון" בארץ, בודאי לא היו מרצוים מן העובדה שהבר מרכזיהם שלהם בגולה, לא הטרף בארץ למפלגה ולא השתתף בפועלותיה (אם כי לא הבהיר אף פעם על עזיבתה), ולפיכך לא ראו כל צורך לקבל ל"השומר" אישיות מרכזית שאינה מזדהה עם הכל. ויש לשער, שבנוסף לביקורתו הנ"ל של טבנקין את "השומר", הוא גם לא נמנע מלטען נגד העובדה ש"השומר" נמצא בהשפעת מפלגה אחת בלבד "פועל-ציוון".

כאן מן ההכרח לשאול: אם כך, מדוע לא נתקבל בן-גוריון ל"השומר", שחי היה מנהיגי המרכזים של מפלגת "פועל-ציוון" בארץ?

מספרת רחל ינאית בן צבי 9 : "בן גוריון נפגע מאוד שלא קיבלוהו לשומר". לאחר שנים אמר לו שוחט, שהיו דרישים לשמירה בחורפים שיקבלו משמעת עיורת". ומספר שאול אביגור 10, כי ישראל שוחט היה מושל יחיד ב"השומר" ולא סבל אנשים בעלי דעה עצמית ולכען לא קיבל את בן-גוריון. "נפשו של בן-גוריון יצאה להיכנס ל'השומר' ועד יומו האחרון זה רתח בו כאש לוהטת". הוא סיפר לשאול, כי שוחט אמר: "לי מספיק רב אחד" (והתכוון כמובן, ליצחק בן-צבי).

התנגדות כזו מצד י. שוחט סבירה בהחלט גם לגבי י. טבנקין, ומתחילה ע"י נחום הורביץ, מותיקי "השומר", שאמנם לא זכר בודאות באיזו אסיפה "השומר" נתקבל טבנקין חבר, אך קבע בהחלטות ש"זה היה כאשר שוחט לא היה בארץ" 11.

ושוחט עצמו, בספרו על הוויוכוח שפרץ ב"השומר" ב-1919 בינו לבין טבנקין ואליו גולומב כתוב: "כמה מהחברים החדשים שנתקבלו ל'השומר' בהדרי לא הערכו וככו" 12.

סלוצקין זוכר טבנקין המשיך להטעין מאוד במעשה ב"השומר" והירבה לשוחח עם אלכסנדר זייד, חיים שטורמן, אסתור בקר, אשר הוא העריכם מאוד. כן היה נפגש עם חברי "השומר" שגרו בשכנותו על החוף, במושבת כנרת (י. טוניס ואחרים). סלוצקין זוכר שהיו תקופות, בהן הגן טבנקין על "השומר", לעת ויכוחים ודיבונים שונים (מה שלדבריו, ב. צנלסון, למשל, לא עשה אף פעם).

כאשר היגלו התורכים ב-1915 את ראש "השומר" – י. בן צבי, ישראל ומניה שוחט מן הארץ – הוטלה הפעולה הריעונית ב"השומר" ושמירת קשריו הפוליטיים – על רחל ינאית. היא הקדישה זמן ומרץ רב על מנת להפעיל רבים ברוח "השומר" ולבחר מתוכם חברים ל"השומר". בהשפעתה נתקבל ל"השומר" בסוף 1916 א. ולדשטיין ("ואלי"), מורה בגימנסיה "הרצליה" בתל-אביב שהיה, כמוות, חבר מזכירות מרכז "פועלי-ציון" בארץ ותרם ב"השומר" – בוגדור לחבר

-
9. רחל ינאית – בן צבי בראיון עם אורן ברנרד ויוהשע גבעוני, עמ' 8. 1975
"יד טבנקין".
 10. שאול אביגור, ראיון מוקלט ג' 2.1.75 "ביד טבנקין" עמ' 9-10.
 11. נחום הורביץ, ראיון מוקלט ג' 2.1.75 "ביד טבנקין" עמ' 26-28.
(4.9.73).
 12. ספר השומר עמ' 51-52. הוצאת "דביר" חשי"ז.

השלישי במצירות - ד. בלוך - בלומנפולד. השחתפותו ב"השומר" התחבטה בעבודתו, בחופשת הקיץ, במשק "השומר"תל-עדש 13.

בתשובה לשאלת, מודיע לא פנתה גם אל טבנקין - ענתה רחל "הצטערתי שטבנקין לא נמצא ב"פועלי-ציוון". לו היה ב"פועלי-ציוון" - הינו מושכים אותו ל"השומר". אבל הוא הלך עם הבלתי מפלגתיים" 14.

לא מצאתי הסבר בכתביהם או בעדויות לתקופת שהותו הקצרה של טבנקין בקבוצת "השומר" בתל-עדש, ואחר כך לשנותו הממושכת יותר בסוד-המעלה. אני מעלה, כהשערה, כי יתכן שבאו של טבנקין לתל עדש, היה קשור בשאלת קבלתו ל"השומר", ואולי גם נשלח מטעמו לשוחת בסוד - המעליה? ותיקי "השומר", נחום הורביץ ומרדכי יגאל 15 אמרו מפורשות שבhiveדר המנהיגים - חזו ב"השומר" חסרון באנשים אינטלקטואליים, וחיפשו אותם בין הקרובים לכו הרעוני הכללי של "השומר". את טבנקין קיבלו, כמו את ולדשטיין, לאו דוקא לשםירה, אלא כדייאולוגים ותומלנים לכינוס חברים חדשים.

מצבו של "השומר" בגיליל ב-1918 היה קשה ביותר. הרדייפות הקשות של השלטון התורכי, חיפושים, מאסרים ועינויים ("תקופת חسن בק") דללו את שורותתו. עם ניתוק הגיליל מיהודה שנכבהה ע"י האנגלים, נשאר בו רק חבר ועד אחד של "השומר", יוסף נחמני. הוא הצליח לשכנע את ישראל גלעדי, שפרש מן הוועד שנחניכים קודם והתחמש להקמת יישוב של "השומר" ב"חמרה" וא"כ ב"בר גיורא" (לימים כפר גלעדי) - לחזור לפעילות בזעם, וביולי 1918 נתכנסה אסיפה "השומר" ה-10 בשRNAה בה נחמנה ההטאושות. באסיפה זו הוחלט להרחיב את האגודה, לארגן קבוצות צעירים לעובדה ושמירה, להaddir את "השומר" למוסדות היישוב, לתחזק בחירה דמוקרטית של "הוועד הפוליטי" של היישוב. אך אז הונחתה על "השומר" המכחה מצד המפלגה שבחייבת נולד - "פועלי-ציוון". בספטמבר 1918 החליטה מועצת "פועלי-ציוון" במוחנים לנחק את הקשרים עם "השומר" ולהורות לחבריו המפלגה לעזבו בגיל פרשת כספי ני"ל 16. אמנס לא ידוע על

13. רחל ינאית - בן צבי, "אננו עולים" עמ' 447-451, הוצאה עם עובד.
14. ראה הערתה 9 עמ' 13.

15. נחום הורביץ - ראה הערתה 11. מרדכי יגאל - שיחה ב-15.9.75.

16. קבוצה ניל"י קיבלה מרשותי הביזן האנגלים סכום כסף במטבעות זהב לעזרה ליישוב היהודי בתקופת מלחמת העולם הראשונה - ומסרה אותו לראשי הוועד היישובי. אלה פחדו להזכיר בו בתקופת הרדייפות של חסן בק - ובמציאות ב"כ פועלי ציון" ועוד - הפיקידו את הכספי בידם "השומר", שחבריו הסתכו בעברתו בגיליל. השומר השתמש בחALK מכיסף זה לרכישת נשק ולעזרה לחבריו האסירים בדמשק, ולאחר גמר המלחמה סרב להחזיר את מה שנשארא. ראה ס.ה. א-1 עמ' 418, 405.

אף אחד מהם שעדב את "השומר", אך מעמדו הציבורי של "השומר" נפגע קשות. ("הוא מוקף עשייו אויבים מכל צד" כתוב אליו גולומב באותו ימים 17). במצב זה יש להבין את פניהם של "השומר" אל חברי שונאים בארץ ובגדרוד העברי להצטרף אל שורחותיו, למען יוכל למלא את משימות השמירה וההגנה גם בתנאים החדשניים של השלטון הבריטי בארץ: גiros לגדר העברי ולמשטרה (הג'נדראם בטבריה), כפי שאכן הוחלט באסיפה "השומר" (ה-11) בטבריה ב-18.10.17.¹⁸

מסתבר שבאסיפה זו נתקבל טבנקין ל"השומר". אם כי טרם מצאתו אסmeta
שהוא עצמו נכח באסיפה. בראשית חבריו "השומר" שנتابה בידי יוסף נחמני ימים
מספר אחרי אסיפת טבריה, נמצא כבר שמותיהם של טבנקין, אליו גולומב,
דב הוז וזלייג שטורמן 19. על שלוות האחרונים ידוע כי לא נכח באסיפה (הם
שרתו בגדרוד העברי) אך הוחלט לקבלם, ולאחר האסיפה פנו אליהם בהצעה להצטרף 20,
ומותר להנich שבאופן דומה נהגו גם בטבנקין.

כל משתתפי אסיפה "השומר" בטבריה הלכו לוועידה הכללית של פועלי
הגליל שנערכה בכנרת ודנה בשאלת ההתקנות לגדרוד העברי. טבנקין דיבר
באסיפה זו בזכות ההתקנות. א. ד. גורדון חלק עליו, ולחירת היום העלה על

. 17. "חביון עוז" א' עמ' 166 מכתב מ-18.11.3.

18. ס.ח.ה. א-1 עמ' 421.

19. שם א-2 עמ' 891 והערות בעמ' 892.

20. אליהו גולומב, חביון עוז א' עמ' 165-166 מכתבו מכח' חסן חרע"ט
(3.11.18) ועמ' 243 - מכתבו מינואר 1922.

זליג שטורמן כותב בספר "השומר" עמ' 400, שהוא היה גאה כאשר נחשר,
בהיותו בגדרוד, כי הוחלט שהוא, ועוד כמה חברים בגדרוד, מצטרפים
לשורות "השומר".

יש להנich, כי ההחלטה שנתקבלה באספה "השומר" (ה-12) בחל-עדש,
19.6.19, מאשורה נוהג שהיה קיים כבר לפי כן:

"האספה הכללית מצינה חבריהם לקנדייטים. הוועד והמוסצת מחענינים בהם
ובදעתם של הקנדייטים, מציגים אותם לאספה (ז.א. לאספה הבאה) ומחליטים
על קבלתם. ס.ח.ה. א-2 עמ' 901, סעיף ו' 2.

רחל ינאית - בן צבי טוונח (בראיון, ראה העלה 7) שלפי זכרונה נתקבלו
טבנקין ואליו באספה בחל עדש 19.6.19, וכי יוסף נחמני הוא שהציג
את קבלת טבנקין. אך בראיון נוסף ב-12.11.75, היא אמרה כי יתרן שהם
התקבלו באספה הקודמת, בטבריה, בה היא לא נכחה, כמו כל חברי השומר
שהיו ביהודה או בגדרוד. לאחר ולפי דעתה הייתה אספה טבריה לא בהרככ
מלא - אורשו החברים שנייה באספה חל עדש. בזכור בעמ' 5 כתוב י. שוחט על
טבנקין ואליו "החברים שנתקבלו בהדרי", והוא אכן נעדר מן הארץ
בעת אספה טבריה אך כבר השתתף באספה חל עדש.

הכתב את עיקרו של הויכוח 21. בפתחו אמרו ציין כי "ניצח הזרם המלחמתי... גדור המתנדבים... הוא עובדה... והמכרייע - היפנוו, היפנוו המלחמתי". ביחס בולט היה היפנוו המכרייע בנאומו האחוריון של ט. שהראה מצדו את כוחו להפנט אחרים", להלן נתן א.ד.ג. על פניו עמוד שלם את "החמציה של תוכן נאומו" (של טבנקיין) ומהשיך בהסברת התנגדותו הוא להתקנות ולמלחמה בכלל.

ב"אחדות העבודה" וב"השומר" 1919 – 1920

בשלבי 1918 וראשית 1919 השתף טבנקיין בדיונים ובהכנות להקמת "אחדות העבודה". הוא היה אחד מששת החותמים על הקריאת להקמתה (יחד עם ד. בן גוריון, י. בן צבי, ש. יבנאלי, ב. צנלאסון וד. רמז) ובועידת היסוד שלה (26.2.1919) הוא הרצה על "תכנית אחדות העבודה". טבנקיין נבחר למזכיר "אחדות העבודה" ועבר לתל-אביב. במרץ 1919 הוא נבחר למרכז החקלאי ולהamber ועדת התרבות שלו (יחד עם ש. יבנאלי ורחל צנלאסון).

על פעילותו האינטנסיבית בנושאים אלה – יישובות, דיונים, טויטות למבצע וכדומה – מעידים פנקסי האישים הראשוניים, 22 משלחי 1918 ואילך, אך בפנקסים אלה משלבים פרטים רבים משפח פעולה נוספת, פרי כנסתו ל"השומר": דיונים על הג' נדרמיה, התכבות עם יוסף נחמני, טויטות לאגודה ההגנה, מכתב ל. שוקלנייק מן הגדור ועוד. בתפקידו כמזכיר "אחדות-העבודה" ביקר טבנקיין ביישובים רבים והיה עד למצב הבטחוני המתדרדר בגליל.

ביוני 1919 נחרפס ב"קונטרס" (שבועונה של "אחדות העבודה" בעירת ב. צנלאסון), מכתבו של טבנקיין (בחתיימת י.ב.מ. – יצחק בן משה) שהתריע בחיריפות על הפקרות הגוברת בשטח הבתוון בגליל, על הזנחה הפעולה ההגנתית העצמית והעוממית והפקחת הדאגה לבתוון בידי הקובשים החדשניים. טבנקיין ביקר את השתדלנות של חברי "וועד הצירים" (או הנהלה הציונית בארץ) אצל השלטונות האנגלי החדש. "הਸירה העברית שהגנה שניים, בגלוי ובנסק ביד, על רוכשנו ובבודנו נהפכת פתואם לדבר שבאייסור ונידונה לחיסול" 23.

על מכתב זה כתב אליו גולומב: "לדעתי נובעת ממנה רוח של אמת שלא הרגשו בחוכנו מזמן הכיבוש" 24. הרגשה זו הייתה בודאי בסוד חמימות הדעים בין לביון טבנקיין, והתפתחה עם הויכוח הגדל שם פתחו בו באסיפה "השומר"

21. כתבי א.ד. גורדון, ספר ראשון עמ' 401–402, הוצאת הספרייה הציונית חשי"ב.

22. אפלו, ארכיוון הקיבוץ המאוחד (להלן ארק"מ), 15 טבנקיין /ב'.

23. קונטרס כרך א', חוברת ט', תרע"ט. נדפס ב"דברים" א' עמ' 337–339, הוצאת הקיבוץ המאוחד.

24. "חביבון עוז" א' 192.

(ה-12) בתל עדש (19.6.19), בחובען להקים ארגון הגנה עמי ופתחה הנמצא במרות אזרחית דמוקרטית 25.

בפנקסו מאותם ימים מצוי פרוטוקול של הויכוח באסיפות "השומר" הנ"ל, שרשם טבנקין תחת הכותרת "הש-ר" (ז.א. "השומר") 26. דברי טבנקין עצמו כמובן אינם רשותים, אך דומני שאפשר לשחזר את עמדתו לפני ראשי הפרקים שרשם לעצמו בשולי ה프וטוקול, אשר מהם מסתבר כי הוא שלל את הבלעדיות של חברי "השומר" בהבנת ענייני הבטחון. הוא סבור כי, כשם שתנועת הפעלים שואפת לארגן בעלות הכלל את כל שטחי החוים – כן יש לעשות זאת גם בשטח השמירה והגנה. את "אחדות-העבדה" שנוסדה אז ראה כנוסה החולצות החברתיות והלאומית, והציג שהכוונה הגנתית יהיה ב"אחדות העבדה" כפי שהיתה "הפלוגה הלוחמת" במפלגות והה派נויות באירופה וגם "בברנד" וב"פועלי-ציון".

כדי לשים לב, שבchalטה שקיבלה מועצת "השומר" בתל-עדש, כעבור שנה (18.5.20) על פיזור האגודה, נאמר כי חבריה ישתמשו "בisis לסייע הסתדרות של הגנה" וכי "הסתדרות הגנה צריכה להיות חלק של "אחדות העבדה" 27.

גם דברי אליו גולומב אינם רשותים בפרוטוקול של טבנקין. שנייהם נשארו במיועט בשתי אסיפות "השומר" בהן נערך ויכוח זה. גם החלטה על פירוק האגודה נתקבלה נגד דעתם, אם כי ותיקי "השומר" תלו בטבנקין ובאליוו את האשמה, שהם הם אשר הביאו להכרח בפירוק האגודה 28.

פעילותו של טבנקין חבר ועד הגנה בגליל השתלה כאמור בפעילותו הציבורית הכללית. הוא הרבה לטפל בכל ענייני הקבוצות בגליל, כולל הגנתן וחברוון, ועסק גם בשאלות המשטרה בטבריה, גורל אנשי הגדודים וכו' 29. בקיץ 1919 ובראשית 1920 התקיימו בארץ דיונים רבים על גורל הגדודים העבריים 30. דעתו של טבנקין בנושא זה מתבררת לנו ממאמר בכתב ידו, בלתי ידוע עד כה, שנמצא עתה בעזבונו, בו מופיעה הנמקתו המקיפה והיסודית בעד המשך קיומם של הגדודים בתחום שישמשו צבא של "עם עובד חופשי בארץ" (ראה נספח א').

25. ס.ת.ה. א-2 עמ' 657 (ובהרבה – שם עמ' 652-657).

26. ארק'מ 15 טבנקין/ב, פנקס 1919-1920 הקביעה שזהו פרוטוקול מספה זו – לפי נוסח ההחלטה זהה בפנקסו של טבנקין ובס.ס.ת.ה. א 2 עמ' 899.

27. ס.ת.ה. א-2 עמ' 667.

28. חיון עוז א' עמ' 243.

29. השווה ס.ת.ה. א 2 עמ' 656.

30. ס.ת.ה. א-2 עמ' 526-531.

הצורך לѓים עזרה ליישובי הגליל מכל רחבי הארץ נתן דחיפה נוספת ליזמות הארגון של הסתדרות "ההגנה" ארצית. באי-כוח הגדוד העברי ו"השומר" הקימו ב-10 בנואר 1920 "וועד מטהיל" (ז.א. יוזם) שהחליט לצרף אליו את באי-כוח מפלגות הפועלים ואת יוסף טרומפלדור. באי-כוח "אחדות העבודה" היו י. טבנקיין וד. בן גוריון. 31.

ב- 11 בינוואר פורסם ב"קונטרא" קול-קורא להגנת הגליל, ואחר כך פורסמו בו שני מכתבים של טבנקיין 32, שם דו"חות על מצב הבטחון המתו ביוחר בגליל העליון ובעמק הירדן, וככללים תביעות דחויפות, כגן זו שהחברים המשתחררים מן הגדוד העברי "לא יבחרו להם כרגע מקומות נוחים, כי אם יגדילו את מספר האנשים הדרושים בקבוצות אשר מצבן רציני". בן הולתה הדרישה לג'ים כספ' לצרכי ההגנה מציבור הפועלים עצמו, במקרה שלא יגיע מן המוסדות.

דו"ח מפורט יותר על פעולות ועד ההגנה באותו הימים יש במחבת בלתי ידוע, בכתב ידו של טבנקיין (העתק או טויטה) שנמצא בין פנקסי ה-נ"ל. הוא כתוב: "ההגנה סביבות מטולה נהיהקשה מיום ליום. היא דורשת אמצעים ואנשים. פנינו לוועד הצירים ולפקידות היק"א על דבר התקציב הנחווץ להגנת נקדותינו אלה, וארגון הגנה הכללית בארץ הנחווצה ברגע זה. עד היום לא קיבלנו חשובה מוחלטת, ולא קיבלנו את האמצעים הדרושים. אחד שולח לשני. בין כך הסכנה לא מהכה עד שיגמרו ביניהם המוסדות, ונחוצים אנשים, נחוצים אמצעים. החלנו לא ללחכות, וכל הזמן מזעיר מתאמצים אנחנו לעוזר לקבוצותינו אלה להחזיק מעמד. במשך החודש הוציאנו כספים ושלחנו אנשים. בשבייל החודש היה נחווץ לנו סכום כספ'. עד שחתקל חשובה ממוסדותינו - ושביל זה החלנו להטיל מס הערכה על התושבים. בגליל פונים אנחנו לכל אחד המבין ערך הגנתנו ועמידתנו על נקדותינו היישובות לשלם את מס הערכה שלו - $\frac{1}{2}$ ל"י לאיש. נבקשכם לשולח לנו בעלי דיחוי על פי החשבון המגייע מקבוצתכם. מבלי להביא בחשבון המגייע לכם מועד הגנה. קיבלנו את התקציב-חלק ממנו בכלל אופן נקל - נשלח את החוב. הכספי חשלחו ליוסף נחמני, פוריה, בשבייל ועד הגנה.

בשם ועד הגנה- י.ט.
(לא ברור)

31. ס.ח.ה. א-2 עמ' 660.

32. בחתיימת י.ב.מ. (יצחק בן משה), קונטרא כרך א', חוברות כג', כד' תרכז.

בראשית פברואר החפטר טבנקין מחברותו, בועד הגנה ושלח את המכתב הבא 33.

ליוסף נחמני!

בישיבות ועד הזמן ועובדתו, וגם בישיבותנו אטמול נוכחות כי השתתפותי בועד הגנה איננה מחייבת ואיננה מועילה וקשה בשבילי. אינני רוצה בזאת להביע איזה שהוא אי-אמון לפעולות הוועד. חושב אני כי עליינו ברגע זה החובה להתאמץ בשבייל הגנה ולמלא כל המotel על כל אחד מאתנו מועד הגנה ואני עומד לפקודת הוועד ומלא כל עבודה שhammad למתאים ונחוות להטייל עלי. אבקש למסור לוועד הגנה את הودעתி זו שלא אשתחף יותר בישיבות הוועד. אני חושב כי אחרי שנמסר את זה לוועד הגנה ביפו ימלאו את מקומי בחבר אחר יותר מתאים.

שלום

יצחק ט.

בדבר הכספי פניתי לכל הקבוצות. הכספי ימסר לך.

יוסף נחמני דחה התפטרות זו בתוקף, נסע לבנרת והשאיר לטunker את המכתב הבא: 34

שלום לך יצחק !

היהתי בכנרת להגיש לך את התפטרותי אבל לא מצאתי ומובן שאני דוחה את זה בזמן יותר מוכשר, בכל אופן שום רשות לא היה לך להחפטר ואני אני מקבל אותה. אבל ע"ד זה בפעם אחרת ...

גgesch לענין

היום בא קוזלובסקי 35. הביא מכתב לוועד הגנה מה' קלוריסקי 36
שבו הוא מבקש שנסדר במתולה הגנה של 50 איש. 25 איכרים או בנייהם 25

33. ראה העלה 22.

34. שם.

35. קוזלובסקי - חבר כפר גלעדי.

36. חיים קלוריסקי - פקיד ראשי של יק"א למוסבות הגליל. סייע גם להקמת הקבוצות בגליל.

איש שועוד הגנה ישלח. אם לא יסתדרו 25 איכרים של מתולה אז עליינו לסדר 50 איש. מוכחים לחת תשובה תיכף. רציתי להתראות אתך ע"ד זה, אבל לא מצאתיך, זמני מוגבל ועלי לנסוע לפוריה. התיעצתי עם חברים אחדים ואננו מציעים לקלוארכיסקי הדרישות הללו:

1) מסתדרת הגנה במתולה ע"י ועד הגנה וחתה השגתו, 50 איש עם תקציב חודשי מובטח וככללת האנשים, נשק והעברה הדרישה.

2) אין מגבלים זמן של הגנה. היא תמשך ותקיים במתולה בצורה הנ"ל עד שהסודר ממשלה בטוחה מסודרת בסביבה היא.

3) הפיקידות בכתב מבטיחה את הדרישות הנ"ל שתתמלאה בבדיקה.

קווזלובסקי יהיהפה מהר (כלומר يوم חמישי) בברוק, אם ישנים הערות והצעות תציגו אותם.

ט"ו שבט תר"פ, כנרת
יוסף שלום (4.2.20)

על גבו של המכתב כתוב:

יצחק טבנקין

כנרת

נוחן מאד.

لحזוק הגנת הגליל העליון

לא ידוע אם טבנקין אכן התפטר מן הוועד אם לא, אך לפי פנקסיו ברור שהוא המשיך להיות מעורב יותר וייתר בענייני הגנת הגליל (למרות שנושא עיסוקיו הנזכרים בהם ממש היו מגורונים בויתר: ענייני עבודה ותקציב של הקבוצות ושל פועלים בודדים, ענייני התימנים (ששוכנו ע"י כנרת) החלפת מורה, השגת זרים, דאגה לתחסום לקופת חולים, דחיחת אספה ביבנאל ועוד).

ב- 5 בפברואר נפגש טבנקין עם אהרן שר, (חבר קבוצה כנרת שייצא לעזרת חל-חי ובא לביקור קצר), ובאותו יום הוא כינס פגישה של באי כח הקבוצות דגניה א' וב', ובנרת, פועלם בהגניה, קבוצת הפעולות, קבוצות פועלים, ובמה נידונו המצב בגליל העליון, ודרכי העזרה להגנתו (ראה נספח ב').

בשבט י"ח שבט (7.2) הגיעו לבקוביץ' לכינרת וסיפר כי הרצפלד יבוא עם 50 איש (מי יהודה) בשביל הגליל העליון 37.

ביום א' בבוקר 8.2 כתוב טבנקיין לבן-ציוון והרצפלד 38, (א' חברה המרכז החקלאי ביפו), ודוחם להם על התיעוזות הנ"ל ועל תוכן האסיפה שהיתה במו צאי שבת בכינרת והוסיפה: "הטלו מכם הערכה בשביל הגליל העליון $\frac{1}{2}$ ליום לאיש. פניתי לכל הקבוצות. רובן כבר שלמו, גם כינרת החליטה, גם פועליה בפלוריה כבר שלמו. מה עם מס הערכה ביהודה?"

טבנקיין התריע כי כל יום שהעזרה באנשים מטהה-הוא איחור. "אני בטוח שאם נعمוד במקום זהה זה יצליח אותנו ואת עמדתנו בכל הארץ ... נסיגת איחור כזו בבועה או בשחיתת כל חבריינו שהיא יכולה לקרות בכל יום".

כתיבת מכתב זה נפסקה בהגיע הידיעה על נפילת אהרן שר בתל-חי. נחום הורביץ שטיפל אז בג' נדרמיה בטבריה קיבל ידיעה שר נרצח ביום הששי/2 ומיהר לשלה לכנרת. סלוצקיין הביא את הפקת של נחום אל טבנקיין, והוא נמצא בפנסו. טבנקיין גם העתיקו שם.

בכ"א שבט (10.2) השלים טבנקיין את מכתבו הנ"ל לבן-ציוון והרצפלד והוסיף: "גם לבריל!" הוא מסר את הפרטים על נפילת שר והודיעם כי הוא עולה למלחה (ז"א לגיל הגליל העליון). "תודיעו, אין לסלוח יום שבו מאחרים לבוא. האנשים מעטים זו זאת הסיבה לכל. צריכים לעלות, מי שעולה, ביום שיש האפשרות. ואם יש מפקדים ובוחרים בין המקומות-תעצבו אתם למנוחה, תסדרו אותם איפה שירצטו, יתגיסו אנשים הרוצים ... האמנם אין אנשים? ואם אין-מוסרחים תיכף לעזוב את המקומות (מקומות העבודה ביהודה). לא צריך לשמור על מקומות העבודה בגין-שם ועוד... ימצאו בטה מהמשחררים (מהגדוד העברי)" יצחק

טבנקיין עלה לגליל, ובדרך נפגש עם שמואליק (הפטר) וייגאל, שייצאו בשליחות ישובי הצפון, והם דרשו ממנו או הورو לו לחזור ("הם השיבוני") כתוב טבנקיין בכ"ג שבט 12.2.20, לבן-ציוון, רמז וברל). במכבת זה חיאר טבנקיין, שנראה מפי שמואליק וייגאל, את המשך המאורעות בגליל אחרי רצח שר, הויוכוח באספה תל-חי וכפר-גולד, כיצד נשדו החברים אשר ירדו מתל-חי דרומה. "אני בטח משך השבוע עולה למלחה, רק אעביר את המקומות. הולך אני יחד עם ברץ". (ראה נספח ג')

37. ארק' מ 15 טבנקיין/ב', פנקס 1919-1920.

38. שם / א' תיק 76

ב- 14 בפברואר דיבר טבנקין באסיפה אבל ביפו לזכרם של שר ושפושניק שנפלו בתל-חי. האסיפה החליטה להמשיך בהגנת הגליל, קראה למתרדים ולתורמה כספית, וקבעה "מועד הצירים" והוה"פ הציוני תחת אמצעים לביצור הגליל. באותו יום היו אסיפות-אבל דומות בכרמת ובמרחבייה 39.

באוחם ימים ממש עסק טבנקין, כמציר "אחדות העבודה" בהכנות לאסיפה הנבחרים של היישוב, בענייני "העבודות הציבוריות", בהכנות לוועידת "אחדות-העבדה" בארץ ובשיבוץ חבריים לוועידת המפלגה (נדקרים י. שוחט, מניה ודב הוז), בענייני הקבוצות ובמשלחת "פועל-ציון" שביקרה באותו הימים בארץ.

כנראה שטבנקין עלה שוב לגליל העליון, אך שוב לא הגיע לתל-חי. הוא והלל לנძמן חבר אילית השחר, נפגשו בדרכם צפונה בשליח שמסר לטבנקין מכתב מיום טרומפלדור, כי ישתחף משליח המגנים-בישיבת הוועיד הזמן ליהודי ארץ ישראל, והוא חוזר לח"א. (40)

טבנקין ושמואליק הפטר השתתפו בשם מגיני הגליל בישיבת "הוועיד הזמן" (ג' אדר, 22.2.20). שדנה גם בשאלת הגנת הגליל. ישראל שוחט, ד. בן-גוריו וטבנקין הסבירו לנאמפים את המצב ופרטו את התכויות הנדרשות. טבנקין הודיע כי אנשי תל-חי וכפר גלעדי החליטו לא לעזוב את המקום, וחובבים עזורה מן היישוב. "אנו חיים בארץ שרק כוחנו העובדתי יカリ בה ולא דקלרציה של פיצל או של אמריך אחר... בחוגים מסוימים בישוב שורר זהה שנתיים הבתוון הכוזב, כי הממשלה תעשינה למינוח (ת) את הפעולה העצמית שלנו... אם נפול שם בצפון, אם נלך משם, יגיע הדבר עד סוף המדבר... אין אני בטוח בנצחון, ובכל זאת צריך להילחם..." הוא חבע גיוס 100 איש מיד (ומחר אולי יהיו דרושים 500) ו- 5,000 לי"מ.

כל דברי "אחדות-העבדה" ו "הפועל-הצעיר" תמכו בתכויות מגיני הגליל וายלו נציגי החוגים האזרחייםعلו טענות וטרוניות שוניות במגמה של הסתייגות, וายלו ז. ז'בוטינסקי טعن בהחלטיות שבלי עזרה צבא אין סיכוי להחזיק הנקודות-ולפיכך מוטב לפנותן מראש, ווב. כצנלאסון השיב לו בחריפות. בסוף הדיון הגיעו מ. אוסישקין, יו"ר ועד הציירים שנכח

39. ס.ת.ה. א-2 עמ' 912; ארכ'מ 15 טבנקין/ב', חיק 76.

40. זאת סיפור טבנקין לא. פיאלקוב, המהדיר של "דברים" א' והוא כhabus בהערה בעמ' 343.

בישיבה, למסקנה שאין לעזוב את המקומות, ובכך בעצם הכריע בו יוכח. 41 בסיום הוחלט לשגר משלחת לגיל שתקבע את מידות העוזה ואפשרותיה.

אליהו, חבר המשלחת, שלח כנראה מטבריה, את המכתב לטבנקין, בו הוא טוען וחוזר עד כמה חסר לו טבנקין במשלחת זו "פה אין לי לומר עם מי להתייעץ", ומדוחה לו פרטים על הדיוונים במשלחת ותכניותיה בגליל, אך בידוע אחרה המשלחת הגיעו. את מכתבו לטunkerין כתב אליהו ביום י"ב אדר, ז.א. לכחרת הקרב בתל-חי והם לא ידעו דבר! בהגיעם לארון פינה נודע להם על נפילת טרומפלדור וחבריו ובאיילת השחר פגשו את הנסוגים. 42

משלחת "פועלי ציון" בארץ

באותו חודש פברואר (ובאפריל) פעלה בארץ משלחת הבירות העולמית של "פועלי ציון", אשר "אחדות העבודה" השתיככה אליה. בראש המשלחת עמד נחמן סירקין, ותפקידו היה לחזור את המצב בארץ ולהתוות סיי חכנית לבניין ארץ ישראל סוציאליסטית. נציגי אחיה"ע במשלחת היו: ד. בן גוריון, י. טבנקין וש. יבנאלי, וטבנקין הוא שהציג בפנייה, בעיצום של ימי תל-חי 43, את בעיות ההגנה בארץ, בمسئול בדרכיו על המצב המדיני-כלכלי של ארץ ישראל 44. בדרכיו טבנקין אלה מוצגת בהירות הפרשפקטיבתה של התנגדות ערבית למפעל הציוני וחששות בדברים מפני הפוליטיקה הבריטית. זו "אשליה שיכולים נוכלים להתיישב בארץ בדרך שלום מוסכם עם העربים.... בעיות המדיניות מחריפות והן מחייבות הגברת הגנתנו.... נתגברו בתוכנו מגמות של אקטיביזם היהודי לוחם".

-
41. דברי טבנקין – דברים א', עמ' 343-344 (המקור בעמ' 545). על כל הוכחה ראה: יליקוט אחדות העבודה א', עמ' 209-211.
זכרון ד. בן-גוריון כרך א', עמ' 129-130.
ס.ח.ה. א-2 עמ' 576.
42. חיון עוז א' – המכתב לטunkerין עמ' 207-209. על המשלחת – שם שם עמ' 371.
ובכן ס.ח.ה. א-2 עמ' 576.
43. לפי ד"ר ישראל קולח "אסופות" של ארכיוון העבודה, מס' 2 עמ' 52
נובמבר 1971 "פועלי ציון בין ציונות לקומוניזם – משלחת פוע"צ לא"י
בשנת 1920" דברו טבנקין ובן-גוריון לפני המשלחת ביום ז' וי"ג
ادر, חר' פ. עדות היסוד של החברים הארץישראלים במשלחת מובאת שם
בעמ' 34-35.
44. דברים אלה נחפרסמו לראשונה ב-1967. דברים א', עמ' 28-30.

לאחר הפרעות בירושלים (פסח תר"פ 20.4.20), פירסם טבנקין שני מאמרי (45), בהם האשים בחרייפות רבה את השלטונות האנגלים בהפקרת הבתוון בירושלים ובארץ כולה, ברדייפת המגנים היהודים (בירושלים נאסרו מפקד ההגנה, ז. ז'בוטינסקי וכו- 20 חברים, ונידונו לשלווש שנות עבודת פרך), וסימן: "אתם האשמים בכל אשר הבאتم על הארץ ועל היהודים והערבים ועל העם האנגלי שבשמו באתם "לשחרר" את הארץ-אתם אל תשמרו עליינו, אל תשפטו אותנו ולא חתנו לנו חנינה, כי למשפט קרואים ומזומנים אתם, הפושעים, פקידות הששח הנכברש. שלטון זה הכריז מלחמה גלויה ביהודי הארץ... השלטון הזה ודרךיו יהיו כפויים עליינו לא לימים, כי אם לשנים... אל כניעה! אל לחשות. זדון השלטון החוטא לא נבלם. עוד מזימותיו עמו. כל עוד השלטון הזה בארץ-חזית אחת היא לכולנו".

אסיפות "השומר" האחורה

באסיפות "השומר" האחורה, (ה- 12, שהיתה בעצם רק מועצת מורחבת) שהתקנסה בתל-עדש ב- 18.5.20 המשיכו טבנקין ואליו גולומב בתביעה הריאורגניזציה של ענייני ההגנה בארץ. ישראל שוחט ורב המשתתפים נוכחו, כי אפיקו בהנהגת "אחדות העבודה" דעתם על דרכי ארגון ההגנה להבא אינה מקובלת-וهم החליטו על פירוק האגודה. 46

שאול אביגדור זוכר 47 שהוא, הצעיר, ליווה את טבנקין ואליו גולומב שהתחלכו במשך לילה שלם בחוץ תל-אביב ונעו צב במצב של חוסר כל אפשרות למצוא איזו שהיא פשרה עם הרוב ב"השומר" - בעיקר בשאלת הסמכות האזרחיות על הכוח המזוין.

"אחדות העבודה" נוטלת אחריות

הסתערות "אחדות העבודה" לשאת בעול האחריות הכללית להגשמה הציונית באה לביטוי גם בשטח הפעולה המדינית. הודיע הפועל של אחה"ע החליט לשלוות א. בן גוריון ללונדון על מנת להקים קשר לפעולה מדינית באנגליה (ובאירופה כולה).

45. "גם זה כוח" ו"עכ פעללה" (בחחימת י.ב.מ.) פורסמו "בקונטרס" כרך ב' חוברת ל"ט (ב' סיוון תר"פ, 17.5.20) שהופיעה בשם "אגרת" לצורך עקיפה הצנזורה.

46. ס.ח.ה. א-2 עמ' 666-667.

47. שאול אביגדור, ראיון מוקלט ג' ב"יד טבנקין" 2.1.75.

טבנקיין, במקומו לבן גוריון מאוחם ימים (ראה נספח ד') האיז בו להחיש את נסיעתו על מנת להזהיר בעוד מועד את השלטונות ודרת הקהיל מפני החרפת התקופות הערבבים. הוא תבע ממנו להזהיר אי-אמון בשלטון המקומי, לדרוש אישור להגנה עצמית וגיוס מחודש לגードוד העברי, וכן טיפול בעליה דחוופה של צעירים יהודים.

בזעידה הראשונה (שלאחריו ועידת היסוד ב-1919) של "אחדות העבודה" (כנרת 13.6.20) – הרצה טבנקיין על "הברית העולמית של פועלי ציון" ועל הפעולה התרבותית, והשתחף עם ש. יבנאלי ווז. רובשוב בمسئירת הדו"ח על משלחת "פועלי-ציון" בארץ. 48. הדוברים הראשיים בשאלות ההגנה היו אליו גולומב וدب הוז. בזעידה זו נטלה "אחדות העבודה" על עצמה את התפקיד להקים ארגון הגנה בהשתתפותם הפעילה של חברי "השומר" לשעבר 49.

טבנקיין היה נציג "אחדות העבודה" בזעידה הציונית בלונדון (ראשית يول 1920) ובזעידה "הברית העולמית של פועלי ציון" בוינה (סוף يول 1920). בזעידה לונדון פעלו ב. צנלסון וטבנקיין בזעידות לענייני ארץ ישראל של הזעידה אך לא הגיעו לרשות הדיבור במליהה 51. בזעידה פועלי ציון בוינה הגן טבנקיין בדבריו על אחדות המפלגה, אך חבע פרימט לשפה העברית ולquo הגשמה ציוני פועל בארץ ישראל. סביר ציריך "אחדות העבודה" התגבש גוש צירים מארצאות שונות, אך לעומת שאף גוש צירים אחר, בעלי מגמה "שמאלית", להשתלב בתנועה הקומוניסטית בעולם – המחלוקת העיקרית נסבה על בעיות הפעולה המשית בארץ ישראל – והברית העולמית "פועלי ציון" התפלגה 52.

בעת יסוד גדור גדור העבודה והסתדרות

בשוב טבנקיין ארצה התקיימו בדירתו בתל אביב ישיבות הניסוח של תקנות גדור העבודה, בהן השתתף גם אליו גולומב. הנהגת "אחדות העבודה" ראתה בגדור העבודה דרך מרבית לבניין הארץ במגמה סוציאליסטית ולהקמת ההגנה 53.

48. ארק'ם 15 טבנקיין/א', פנקס 1920-1921.

קובנטרס מ"ט, דברים א', עמ' 35.

ס.ח.ה. א-2, עמ' 667-669.

51. אגרות ב. צנלסון כרך ג', עמ' 118-119, זכרונות ב.ג. א', עמ' 166.
דברי טבנקיין בזעידה פועלי ציון בוינה 1920.

52. כרך א', עמ' 399-400 וראה הערות שם. פנקס י.ט. מס' 6, ראה גם העדרה לעיל עמ' 127, זכרונות ד.ב.ג. א', עמ' 167-171. ההצהרה של הגוש הציוני בזעידה מובאת שם בעמ' 171-172. טבנקיין, חתום עליו בין יתר חברי המשלחת מא"י: ד. בן-גוריון, נטע גולדברג, ש. הפטר, ב. צנלסון, ד. רובשוב.

53. ס.ח.ה. ב-1 עמ' 69.

ועידות יסוד ההסתדרות (חיפה, חנוכה תרפ"א 20.12.9) קיבלה את תביעתו הנרצצת של "אחדות העבודה" (בדבריהם של אליוו גולומב, ישראל שוחט, י. טביב ואחרים) לכלול בחפקידיה גם את האחריות להגנה, למרות התנגדותם של חברי "הפועל הצעיר" ואחרים 54.

במועדת ההסתדרות הראשונה (15.3.21) נבחר ועד ההגנה ההסתדרותי הראשון: י. שוחט, א. גולומב, י. ברץ, ח. שטורמן, ל. סקלוניק (אסקול) וכ שני מועמדים: צבי נדב וייצחק לנדוברג (שדה). טבנקין, שהיה חבר מזכירות הוועד-הפועל של ההסתדרות הציונית, כי בא כוח הוועד הפועל ישתחף בזעם הבתחת מרות ההסתדרות על ההגנה, אך כנראה הצעתו זו לא נתקבלה 55.

באפריל 1921 שלח אליוו גולומב, שעבד באותה ימים בקב' כנרת, מכתב לטבנקין ולדב הווז בתל-אביב 56 ובו סיכם, כי רוב חברי ועד ההגנה תומכים בישראל שוחט, וגם בוועד הפועל של ההסתדרות יש תומכים בשוחט או המבקרים או שנייהם. "ורק אתה (טבנקין) מסכימים לי". לאחר תיאור השתלשלות המחלוקה האחרוןה בוועד - הוועד שוחט על התפטרותו, ואחריו עשה זאת חיים (שטרמן). אליוו מציע להכנסים לעובודה בהגנה את זליק ולנדוברג ולהכנסים לוועד את טבנקי ווינשטיין (ראה נספח ה').

ב-1 במאי 1921 החלו העربים בפיגועים ביפו ורצו עשרה יהודים, בעיקר מתושבי שכונות מעורבות או מרוחקות וועלם חדש שגרו בבית העולים. למחודן נרצו בשכונות אלו כביר בני משכחת יצקר ומספר סופרים שגרו בbijתם, ביניהם י. ח. ברנר וצבי שץ.

בתל-אביב נבחר ועד הגנה: פנחס רוטנברג, ישראל שוחט, י. טבנקין, י. ברץ, דע' סורדלוב ונ. טברסקי 57. העربים המשיכו בתקיפותיהם גם בפתח תקווה, חדרה ורחובות.

مسקנותיו המדיניות וההגנתיות של טבנקין באותה ימים ידועות לנו מדבריו בישיבת הוועד הפועל של ההסתדרות משני דפים בעזבונו וממ' המאמר "שאלת" ב"קונטראס" 58. עיקרם הבעת אי-אמון מוחלט בминистр המנדט, תוך הזכרה

.37. ס.ח.ה. ב-1 עמ' 72-73. דברי טבנקין בועידה – דברים א' עמ' 37.

.38. ס.ח.ה. ב-1 עמ' 74.

.39. ארק'ם, 15 טבנקין ב', חיק 76.

.40. ס.ח.ה. ב-1 עמ' 99.

.41. "דברים" א' עמ' 350, 351 ציון המקורות בעמ' 545. דפי העזבון פורסמו במבעניהם ל"ד-3 עמ' 244, יוני 1972, והם כעין טיווטא למאמר לאחר מאורעוזה Mai 1921.

עמדת האנטי יהודית בשורה ארוכה של עניינים, ובנצח העליון היהודי, הרברט סמואל, המcosa ביהדותו "על התוכן האנטי היהודי והאנטי ציוני של פעולות הממשל".

טבנקין קרא להתפטרות היהודים שנחמננו לחברי המועצה המחוקקת ותבע מן המוסדות למחות בפומבי על מניעת ירידתם לחוף של יהודים שהגיעו אבניה. טבנקין חבע מן המוסדות לדרוש את פירוק הנשך מן המשטרה הערבית (שהשתתפה בפועל בפרעות) ואת קיומם של גודדים עבריים.

בסוף חודש מיי פירסם טבנקין קריית תגר על אזהרת יד השלטונות בחקירת רצח ברנר וחבריו. וככלפי פנים ביקר את חולשתו וסתגלנותו של הוועד הלאומי, את מפלגת "הפועל הצעיר" המגלה הבנה לתנועה הלאומית הערבית העורכת פוגרומים בייהודים, ואת החוגים האזרחיים בישוב שהתחילה במצב זה לדבר על חטאי תנועה הפעילים.

ב-15.5.21 נבחר טבנקין ל"מרכז הפוליטי" שהקים הוה"פ של ההסתדרות, אך אין פרטים על דיוני מוסד זה, שהרכבו היה: ח. ארלווזרוב - ב"כ "הפועל הצעיר"; ד. בלוך - בלומנפולד - ב"כ "אחדות העבודה"; אליהו גולומב, י. ספרינצק, ו. טבנקין - ב"כ הוה"פ של ההסתדרות 59.

מאחת מישיבות הוועד הלאומי בהן השתתף, הוא מסר על "ויקוח על ועדת להגנה" ומציין את דברי ספרינצק וטברסקי, נציגי "הפועל הצעיר", אשר התנגדו להקמת ועד הגנה של הוועד הלאומי. 60.

טבנקין השתתף בכל דיוני הוה"פ בענייני ההגנה. בישיבת מזכירות הוה"פ ב-21.6.21 נידונה המחלוקת בין אליהו גולומב וישראל שוחט. טבנקין תמן באליו ו אמר בין היתר כי "לא 50 איש צריכים להיות בהגנה" אלא 5000" 61.

בדצמבר 1921 עזב טבנקין את תפקידיו באחדות העבודה ובהסתדרות והצטרף לגדור העבודה בעין חרוד. ביום בוואו (13.12.21), כנראה, או לאחר מכן אלilio גולומב להכין אנשים שיקבלו בנמל חיפה משלה נשק מוגינה, שהוסתר בכוררות שנמענו על שם גדור העבודה ב"נוריס". היו אי-בהירות וסיבוכים בקשר לסידורים המעשיים של קבלת הכוורות - ואליו שיתף את טבנקין בdagתו לגורל המשלה. אך הנשך נתגלה ב-16.12.21 בغال כוורת שהחפרקה בנמל. לאחר "שלון הכוורות", יצא אליהו גולומב לוינה לטפל אישית ברכש ובשלוח

59. Ark. m 15 טבנקין/ב, פנקס 1920-1921.

60. שם. ישיבה זו נזכרת בס.ת.ה. ב-1 עמ' 121-120, ונאמר שם כי אכן הוועד הלאומי לא החליט אז להקים ועד הגנה ישובי.

61. ראה העירה 59. וס.ת.ה. ב-1 כמ' 124.

הנסק 62. מוגינה שמר אליהו קשור מכתבים עם טבנקין, עפי"ר בפניה: יצחק.

ביום 21.2.22 (63) הוא כותב לו פרטיהם על עבודתו בוגינה ויחסיו עם שוחט ואנשיים שעבדו ברמש שם. אליהו מתאונן על חוסר קשרים עם הארץ ("חווץ ממחברים אחדים מאולשן" 64. ואין לו אינפורמציה על הנושא. "אם לאולשן אין קשר חזק אתך או עם בן גוריון ועם דב – אז העבודה בארץ תשפט מתחת הקונטROLה הסתדרותית". כתוב נא מה הרשות אתה בנוגע לנצח עבודתו בארץ ומה דעתך על העמדה שצריכה להיות לי פה". בן מבקש אליו לדעת על מצב הגדוד (גדוד העבודה) ומסיים: "מה עם בני משפחתך. ההינס עובדים בככרת, היש לך תקופה להעבירים לגדוד, שלום, אליו".

בכתב אחר, ללא תאריך, 65 אף כנראה סמור לאחר המכתב הקודם – כותב אליו שוב על בעיות העבודה המשותפת עם שוחט ואנשיו בוינה, מבקש מטבנקין לקרוא את מכתבו אל דב – ומבקש לכתוב לו. הוא שואל: "מה עבודתו בארץ, היודע אתה אודותה, או הנך כולם בגדוד?"

לאחר שהוא כותב על ענייני אחדות העבודה ואישיה הוא מסיים: "שמעואליק (הפטר שהיה שליח "אחדות העבודה" בפולין) נושא לארץ ישראל ויתמסר לעובדה (ז. א. להגנה) בארץ. הטראה נא אותו וטוב לי אודותיו. אני לא ראיתי אותו בחו"ל". אליו כתוב גם לדב הווז על בואו של שמואליק וכי "צרי שטבנקין ייפגש אותו" וכן עם יוסף (הכט) ויצחק (אולשן) 66.

ב-22.9. שלח דב הווז לטבנקין מכתב שנתקבל מאליהו 67 והוסיף: "יצחק, בפעם הראשונה ביום חיינו כותב אלק... כל שאלה ירושתו של אליהו (ז. א. העבודה בהגנה בארץ) מעיקה על מתיivo עד חוסר כוחות נפשיים לשאתה". דב מספר שאליו התגנש בדיות באנשים שונים, בעניינים ידועים גם עם בן גוריון 68 ומסיים: "הכוות אתה אליהו, הנה תראה כי זוקך הוא לך".

62. "חביבון עוז" א' עמ' 232-231 ס.ח.ה. ב-1 עמ' 130.
63. Ark' m 15 טבנקין/א' Chik 76.

64. אליהו גולומב הטיל את חפקידו בארץ על יצחק אולשנסקי (אולשן) ויוסף הנט, משמחררי הגדוד העברי. ס.ח.ה. ב-1 עמ' 130.

65. ראה הערכה 63.
66. "חביבון עוז" א' עמ' 248.

67. ראה הערכה 63.

68. אולי הכוונה להנגדתו של אליהו להצעתו של בן-גוריון על קומונה כללית של פועל א' שנחפרסמו ב"קונטרס" צ"ב, ר' אלול חרפ"א (וב"מפעמד לעם" עמ' קכ"ג). אליהו טען כי, למורת האמת שבהצעה אלה, זו פרוגרמה המתאימה לנדוד העבודה, והΖבורד כולם אינם יכולים לקבל עכשו דרכ זו (חביבון עוז א' עמ' 238).

במכתבו דואג אליו לעובדה הסדרית (הארגוונית) בארץ, אם היא נשית וaira היא נשית, וمبקש מטבנקיין: "כתבנו לך פעם שלש מילים על זה. דבר לנו פעם עם הכת' 69 וכתו בלי... דוקא ממרק ולא משום איש אחר רוצה אני לקבל לכל הפחות איזו מילים על הנעשה בארץ ובעובדתנו" 70. לא מצאתי כל עדות שתאשר אם השיב טבנקיין על מכתביו של אליו. דומני שמדובר מעיני של טבנקיין באותה שנה היו נתוניים לגדוד העובדה ולעין חרוד. הוא לא היה נתון בפועלות מרכזית ולヨוסף הכת' ולוי. אולנסקי לא היה כל זיקה אליו.

כנראה, שבאוגוסט 1922 הגיע אליו למסקנה שאין מנוס מקרע גמור בין לוין שוחט וחבריו 71, ושהזר ארצה באוקטובר חבע הכרעה: מי ינהל את ההגנה להבא. ביום שבו כתב באותו הימים, שאט פרקיו שלח לאשתו עדה (שעוד נשאה בברלין) 72, הוא תיאר את הרגשותו בארץ אחורי שבו, את המצב בגדור העובדה ובכנרת. בשאלת ההגנה הוא מספר על ישיבה עם חיים (שטרמן) שמואליק (הפטר) ויצחק ט. (טבנקיין). על ישיבות משותפות שלהם עם הויה"פ של אחות העובדה ושל ההסתדרות.

אל-הוא מספר כי י. (שוחט) ח. (שטרמן) וש. (הפטר) דורשים את הסתלקותו מן ההגנה. יוסף (הכת') בהבנה אותו, "אך נגרר אחריהם". הויה"פ לא קיבל את דרישת אליו להכניס שינוי מוחלט בהגנה. "במקרה שלנו מכבים גם היחס האישי הטוב של כולנו אל חיים ושמואליק, וגם ההרגשה, כי הכוח המאורגן היחיד בארץ הנם הם (ז.א. אנשי השומר)". אליו מחלבט אם לפרוש ולהסביר את הפעולה בידי אנשי "השומר"-ולחזר לשנה לאחר. "יצחק ט. מתנגד מאוד לשובי עתה לחו"ל. הוא רוצה שאכנס לגדוד אפיקו אם לא אחויר שם בשום דבר". בסוף הוא מזכיר שיש גם "הצעה למסור את העובדה לאנשים חדשים לגמרי, ואז אצטרך להשאר בארץ, להכניסם לעובדה ולנהלים בעזה".

69. ראה הערה 64.

70. הרגשות הניתוק מן הנעשה בארץ והרצון העד לקבל מידע – בא לבתו ברבים ממכחבי אליו גולומב בשנות ה-20 המתפרטים בחביוון עוז א'. רצון זה מבטא גם ב. כצנלסון בשוחתו בארץ: אגרות ב.כ. כרך ג', עמ' 322. במכח מאווקטובר 1921 הוא מבקש מד. זכאי לכתוב לו על הנעשה ועל חברים שונים. "וואר על יצחק איינרי יודע דבר כיצד הוא". במכח אחר (שם עמ' 317) הוא מחנן לבן יזניזחו. "זכור, בן גוריון, את ימי היוחץ בלונדון, ואתה יצחק, אל חמנע ממני עצה ורעיוון ודחיפה". וכן פונה לשורה חברים: מפעילי אחות העובדה בתל-אביב כי יתחו אליו. 71. חביוון עוז א', עמ' 273.
72. שם עמ' 284-280.��ע אחד מירון זה שנשלח לעדה גולומב בחו"ל, העביר אחיה, משה שרותוק, לטבנקיין. ארק'מ 15 טבנקיין/א', חיק 76.

בchodשים אלה שלאחר שובו ארצה הירבה אליו להפגש עם טבנקיין. אליו הطلبת אז אם להצטרף לגדור העבודה "ולשוב לעבודה". טבנקיין סבר "שאחדות העבודה" צריכה לרכז את כוחותיה בגדור, גם לשם סיור ההגנה, והפzier אליו להכנס לגדור. גם דבר הוז אמר לאליו, כי הוא "חוושב, כמו טבנקיין, כי אם אני קשור את עתידי עם הגדור, אז צריכה לבוא התאמצות הבי גדולה להכנס לגדור עתה".

אליו העיריך מאד את הגדור "ככוח המרוכז בשבייל מילוי התפקידים שייעמדו לפני ציבור הפוועלים בארץ", אך היה גם מודאג ממאוד מוגמות ההתبدلויות שהתחפחו בו, ולפיכך העיריך מאד את התפקיד הרעיזוני-חינוכי שמילא טבנקיין בגדור. אליו ליווה בדריכות את הויכוח הקשה בגדור (שהב' 5 לפילוגו ב- 1922 בסוף 1923) הוא כתב:

"... מי שנכנס לאיזו עבודה נשאר בודד ועזוב במצבים הכח קשיים. קשה היה לי לראות את טבנקיין במצבו הקשה, בבדידותו. הוא דורך שיבואו עוד אנשים לגדור ב כדי שהוא לא י策ך לעזבו וב כדי שהגדור לא יעצב על ידינו". בהמשך הוא כותב שלא היה עומד בו כוחו לענוות לטבנקיין "שלמרות הכל לא אשר עתה בגדור" אלמלא החלט פעם החלטה "שאין לשנותה" (כנראה-להתמסר להקמת ההגנה). כן חש אליו שכניםתו לגדור תעורר התנגדות של אנשי "השומר", שהשפעתם בו גדולה. 73

בישיבת הויה"פ של אחדות העבודה תמן טבנקיין באליו. אך הויה"פ של הסתדרות לא רצה להכיר ובחר בוד זמני, גם הוא לא הצליח לעבוד במשותף. אז הוחלט כי מוטב שני הצדדים יפרשו ואנשים חדשים יקבלו את האזריות המרכזית (הייו אלה יוסף המש ושאל אביבור). אליו יצא שוב להו"ל ופועל "בהחולוץ" בפולין, שטורמן והפטר - חזרו לגדור העבודה.

בשעה זו החליטו שוחט וחבריו להפסיק לפעול במסגרת ההגנה ולהקים מסגרת הגנתית חזאית, שפעלה בעיקר ביישובי "גדור העבודה" ונודעה לימים בכינוי "הקיבוץ"). 74. בעצם הם הניחו לה יסוד, עוד ב- 6.8.21 באסיפה בטבריה, בה השתתפו כ- 45 חברים "השומר" לשעבר ועם חברים לדעה מאנשי גדור העבודה שלא היו "השומר". 75

מסתבר, איפוא, שטבנקיין התרחק מענייני ההגנה, עם כניסהו לגדור העבודה. לרגל הרגעה שהלה בהמשך שנות ה- 20, במצב הבתווני בארץ-גם לא

75. חיון עוז א' עמ' 238 (21.1.22) ; עמ' 260 (25.2.22) ; עמ' 281 (21.11.22) ; עמ' 285 (7.11.22) ; עמ' 287 (12.11.22) ; עמ' 293 (12.12.22).

.74. ס.ת.ה. ב-1 עמ' 152-153. 75. שם, שם, עמ' 126.

המשךו ענייני ההגנה לתפוס מקום מרכזי בחיי היישוב. האקורד האחרון
בנסיו נותר לקשור אותו מחדש לאחריות מרכזית בשחזה נעה ע"י שאל –
אBIGOR. בט"ז תשרי תרפ"ד (סוף 1923) הוא כתב לטבנקין וסיפר לו, כי
הוא (שנשאר יחד עם הכתם במרכז ההגנה) דorsch דיוון בוה"פ של ההסתדרות
והתיעשות לפני כן. "בישיבה זו אתה מוכחה להיות נוכחות... כמו כן דעתך
היא שאתה מוכחה לקבל עלייך להיות חבר במוסד שיבחר. אני חושב שהדבר הזה
הוא היחידי במצבנו עכשו שנותן תקווה שהעבודה תתנהל ברוחנו". בסוף
המכתב מטיל שאל על טבנקין את האחירות بعد תוצאות היסוד והעבודה
להבא "אפשרו אם לא תבוא להשתתף בישיבה". אך טבנקין לא נענה. הוא היה
ש��ע בראשו ורובו במאבק קיבוץ עין חרוד, שזה עתה התפלג מן הגדור, על
הכרת התנועה הציונית והמוסדות המישבים, בקיבוץ הגדל והפתח כדרך
התישבותית לגיטימית, והתכוון לצאת בראש משלחת הקיבוץ לפולין, ואכן
יצא ביולי 1925, על מנת לארגן ולהנוך תנועת חלוצים שיראו בהתיישבות
בארץ ובחמי קיבוץ את דרך הגשםמת את הציונות הסוציאליסטית. כאשר קיבל
אליהו על עצמו את תפקידו של מזכיר "אחדות העבודה" (1924) כתוב, כנראה
למשה שרתווק ודב הוז 76: "אי אפשר עתה בארץ, בזמן זה לכל כתף
שחשא בעול, אי אפשר עתה לפנות לפינה. לי היה מגן – איש אשר דרש בכל
תקף, לא רק מחוקרי חיבת אלוי, כי אם מחוקרי הרגשות הצורך של כניסה לעבודה
בקיבוץ הגדל ההולך ומתפרק עתה. לא הוועילו הדברים, ואני בתוך הגלגל,
אשר גם אתם תיכנסו אליו בלי ספק..."

מעניין לראות כיצד העיריך איז אליהו את התרבזותו של טבנקין בעין –
חרוד: 77 "חבר האנשים אשר יצר את "אחדות העבודה" הוא עתה מפוזר ומפוזר.
כל אחד מהם בפעולה בודדת, אשר הוא מעמידה כפעולה העיקרית וכמעט היחידה
שצרכיה להעשות עתה, ומחוקך זה חסירה הערכה ביחס לפעולות חבריו ואין התייעצות
הגדית לכובע כל העבודות ברוח אחת". אליהו מזכיר שבREL צנלו נחמסר
ל "הஸביר", "טבנקין יצר את קיבוץ עין-חרוד, הוא נתן לו את צביונו
והיקנה לו את שאיפותיו, אולי גם הוא השכיל לעשות יצור זה, שצרכיר למשמש
מעוז ההסתדרות, פינה מבודדת של עבודה, אשר כל מי שאינו עוסק בה באופן
ישר פסול לגבה".

"האיש היחיד המרכזי ענפים שונים של עבודה ואיז עיני כולם עדין
נשואות אליו הוא בן גוריון... והנה לא רק שאינו מקבל על עצמו, כי אם
גם לא יכול לעזר בזה, כי הוא נושא" (במשלחת ההסתדרות לברית-המו-עצות).

אך טבנקין לא פרש מאחריות תנועתית כולה, ולענני ההגנה שב
במיוחד מ- 1935, והביא עמו לאחריות על ההגנה תנועת התישבותית-חלוצית
גדולה – את הקיבוץ המאוחד.

76. חביוון עוז א', עמ' 304 (9.7.24).
77. שם, שם עמ' 304-5 (13.7.24).

המקור: ארכיוון הקיבוץ המאוחד 15
טבנקיין / ב, בפנקס 1919-
1920.

המאמר, בן 7 עמודים כתובים בעפרון,
בכתב ידו של טבנקיין, ללא תאריך.
הគורתה הראשית: "لשאלות ההגנה
הלאומית" – מחוקה, ובמקומה נחתבה
הគורתה: "לשאלות החיים".

יהושע גבעוני, מנהל ארק'ם שמצא את
המאמר באוקטובר 1975 סבור, כי יחן
וזהו מאמר ראשון שכותב טבנקיין בעצמו,
מכל מקום הראשו הידוע כיום.

יצחק טבנקיין

לשאלה וחתום חיימן

גדודי צבא עברים נבראו וכיום הם עובדה, בהם התגלמו הרצון
לגאולה עצמית וככזה לגבורה עברית של חלק מעמננו, ביחוד של העובדים בארץ
ובחווץ. גדודים אלה רק התחילה הם. התחלתה של כוח מאורגן עממי להגנת הארץ
והעם, התחלתה של מיליציה עממית בארץ. מתי יבא יום של צמיחה הגורעתן זהה
עד מיליציה עממית זו שתקייף את כל העם, תחסיר כל גבר מישראל בארץ להגנה
צמיחה חבטיה את חופש חיינו העבודה והחפתחות הארץ ע"י העם כולם
עובד במנוחה, ומוכן תמיד להגנתו – אין אנחנו יודעים כרגע. זהו פרוצס
ארוך או קצר מאד מתאים למהירות החיים ההיסטוריים של העם. הפרוצס הזה
של צמיחה כוח העם עם מעברים רבים ושותפים, התחילת מהגנה עצמית בגולה,
מ"השומר" וקבוצות היסוד בארץ, מגודדי מתנדבים עברים בצבא הבריטי
בשביל כיבוש הארץ. הדרך העיקרית, רוב הדרך לפנינו ולהלאה. כרגע, ברור
כי במשך של שנים – הרבה או מעט – בארץ יעמוד צבא כיבוש בריטי גדול
לשמור על הסדר, להגן על הארץ. علينا בצבא זה לקחת את מקומנו, למלא את
חוותנו, ולהשתתף בו במספר הכספי גדול שיהיה בידינו, באפשרותנו שרק תינתק
לנו. איש הצבא, החיליל הוא המגן על הארץ ועל העם – בידי מי שלא תהיה
הפקודה עליו. הפקודה הנכונה, האחזרנה והמוחלת מונחת בצבא עצמו, אין
שום כוח מגן יותר טוב על העם מהעם בעצמו. המפקד הכספי נאמן למושלו,
לעמו ולארצו לא יכול להיות ערבות עד בטחון צבאו, אם הנאמנות הזאת
איןנה מונחת בעצם הרכבת הצבא. רק צבא עברי על פי הרכבו יבטיח את
הnanמנות של צבא היסוד העומד בארץ. יגן על הארץ ועל העם, علينا להשיג
את האפשרות לגייס את צבאיי העם לצבאה זה. גודודי צבא עברים הקיימים הנה
הגורם היסודי מדרגת הכרחי בהחפתחות הציוניות לחברת חופה. ובכן קודם

כל לשמור על הגרעין, על ההתחלה, על הגודדים העבריים שבצבא הבריטי, לשמור על בוגדים, לשמור על קיומם, ולהגביר את ערכם. להיכנס בהמון ניס Occupant Army של ארץ-ישראל, למלא את הצבא הזה בחוכן עברי, בחוכן עמי על ידי העם, על ידי התנדבות העובדים, על ידי סימנים ופקודה עברית, ע"י איחוד העדות והשפעה בצבא זה, על ידי חיים קולטוריים בצבא, הכהנה לעובדה. קשר חי וחמידי בין הצבא והעם העובד. – בזה אני רואה אחת מהדריכים העיקריים לברא הכוח לעמידה עצמית חופשית של עמנו בארץ, של שלטון על גורלו, אחת מהדריכים, אבל לא הדרך היחידה. עוד רבים הדריכים. ותנאים הכרחיים למען בטיח שלטון כזה על גורלנו, התפתחות חופשית של העם. עוד רבota צוראות ההגנה להגברת הכוחות בעם. השרון להגנה בכל מקום ומקום קשור עם קיומם רזרבה גדולה לצבא, עם חילופי אנשים בצבא ובעובדת, עם דאגה לבריאות העם העובד, לחזקת הגוף, בדאגה להתפתחות גופנית ומוסרית, עם הגברת הרגש של כבוד עצמי; תלוי עוד יותר וקשר עם עצם השאלה של צורת חברתנו בארץ – עם יצירת רוב עובד חופשי בארץ, בעמנו בארץ, אבל בלי הצבא הזה, בלי גודדים עבריים בצבא המגן על הארץ נשקפת לנו ירידה – ירידה חברותית ומוסרית – ירידה לאומית –

הצבא הזה צריך להיברא על ידינו, על ידי מhana בוני הארץ. בבניין הזה יש שני כוחות עיקריים ושתי מטרות להן בבניין זה, מפלגת הציונות הרשמית – מטרתה – בניין מדינה עברית, עם מעמידים שליטים עבריים – ומhana העובדה הציונית – מטרתו – עם עובד חופשי בארץ. כל עבודה הבניין, תוכן ואופי העובדה הזאת תלוים וקשורים בכוונות שונות אלו. בכוונתנו אנו – כוונות אחדות העבודה – אחדות האומה והארץ על ידי העבודה – עליינו לבנות ולملא את כל מקומות הבניין. עליינו לארגן את העליה של העובדים ומוסרים ושוואפים לעבודה בעם, להמשיר את הארץ ואת העם העולה לייצרת חברה עובדת עברית, לעבוד את האדמה, לייצר את התעשייה, לבנות את הדריכים, הרכבות, הנמלים והעיר, להבטיח את ההתפתחות החופשית של חיינו, להגן על העבודה והיצירה, על הארץ והעם. המhana שימלא את העבודה הרבה בגוף וגוף ממש הוא המנה המתנדב, הוא כולם המונין בחברת העבודה בארץ, דגל של הציונות הסוציאלית דגלו. אין להניח שום תקיף מעבודת הבניין לאחרים, לזרתנו, אין להניח את הכשרת האדמה והעבודה לאחרים, אין להניח את יצירת התעשייה לאחרים, אין להניח את הגנת הארץ והעם לזרתנו. התנדבות היא עכשו דרכנו בכל עבודה – אין התנדבות לצבא התנדבות היחידה עכשו אצלו, כי גם את העבודה, וגם את ההגנה עליינו עכשו לעשות. בזמן של מלחמה המתנדב לה מטיל חובה מוסרית על כל מי שכוחו אותו לחום ולהחמיר بعد הארץ; בזמן של שלום, של צבא הגנה העיקרי היא התפתחות החופשית של חייו החברה, של העבודה בארץ – נחוצה חלוקת הכוחות לכל המשמרים. רק חלק צריך להיכנס לצבא – ובהבנה – ובהתאמה לעבודת הבניין כולה.

ברגע עליינו להחайл בגיוס כוחות עמיים לצבא שיימוד בארץ, לדאוג לאופי וצורה מתאימה לעם המתנדב. עליינו גם לדאוג שהגודדים העבריים האלה יהיו חוליה אחת בשלשת בניין קהילת העובדים בארץ. מפני סיבות אלה עליינו לבנות עכשו את הגודדים העבריים ע"י צעירים מהגולה. הגודוד צריך להיות הצד הראשון של העליה – העליה מחיי הגלות, העיר והבטלה – לחבי העבודה בארץ, ע"י המ עבור הזה. שנתיים או שנה של השתפות בצבא יכול המ עבור –

מאקלים זר, משפטות ונסיבות שונות, מחיים עירוניים עם חייו גוף מירושלים תוקל הדך לעולה. שניים אלה לא ילכו לאיבוד בשבייל העולה; שניים אלה צריכות להיות שנים של הראה גופנית, של התאקלמות, של הנחלת השפה העברית, של הכרת הארץ והתקרובות עם סביבת העבודה בארץ, של המשרתת האנשיים לחייהם בארץ. בין הגדודים האלה, גדודים של בעליים מהחוץ מהגולה, צריכים להיות מפוזרים פועלי א"י, וחלק מתלמידי בת-הספר המוסרים לברוא את הקשר החי - בין הצבא ובין סביבת הארץ, ע"י עבודה קולטורית, השלטת השפה, הדרכה בהתקרבות לחיים העתידיים של העולים. על המאות האחדות הפועלים ותלמידים, שמו כשרים עשויו להיות המתנדבים לצבא - ורק אלה בין הגדודים השונים - אם רק תנאי ההגנה והארץ ירשו את זה, ירשו להרכיב את היישוב הקים מאות הכוחות הצעירים החופשיים המעתים, שישם בעת בארץ. כי ברגע - כל ענייני בטחון החיים שלנו - של המושבות והעיר - דורשים, חזק קרבת וקיים של גדודיינו ומהטרה העברית, גם נוכחות של כוחות צעירים חופשיים בישוב, זהו צווי מוחלט של חובתנו להגנה עצמית. לא להתנדב ברגע כל השאר חופשיים בישוב. אבל, ביחד עם זה, עליינו - על אחדות העבודה להתחילה עבודה כבירה בין אחינו בחוץ, לגברים גדודי צבא עברים לצבא - הכיבוש שיימוד בארץ, להשיג את הרשות הנוחצים, להכין את הגדודים ולארגן את השתפות חברינו הא"י בהם בשבייל לחברינו למשך, כשיבאו והעתיד של תנועת העבודה בארץ. - ההתנדבות של חבריינו למשך, כשיבאו הגדודים דורשת גם עבודה הכנה הרבה - ביחיד על שדה השפה. על כל אחד מאתנו שיכנס לגדודי העולים להיות לנקודה במרכז, לגביען של חברה עברית חופשית, על כל מתנדב - מוטל תפקיד, חפקידו הוא. -

מנימוקים אלה אני חשב כי

- (1) עליינו לשמור על הגדודים הקימים, לא לפזר אותם עד שיבואו חדשים, ורק אז בהדרגה להחליף את האנשיים.
- (2) למלא בתוכן עברי חופשי את חיי הגדוד, להכניס עבודה קולטורית וחברותית המכירה את החיל לחמי העבודה, להרים את כוחנו ואת ערכנו ולשמור על כבודנו הלאומי ע"י חיינו, ע"י צורת ותוון חיינו בגדוד.
- (3) להשיג את המksam מומ האפשרי של התאמת הגדודים, צורתם ואופיהם, למטרותינו הלאומיות והחברותיות. ערבות בטחון שנשיג את המksam מום האפשרי בתנאים של היום נרשם רק כמשמעות בתור כוח מאורגן בכל יצירה ועליה הגדודים.
- (4) לייצור גדודים עבריםים לצבא הכיבוש בארץ בגולה.
- (5) לא לעזוב את מקומנו בעבודה ובהגנה עשויו בארץ, לא לייצור פלוגה חדשה קטנה של אנשי הארץ כי אם להשאר חופשיים בישוב ולהתנדב לפלוגות הצבא העולים שנסדר - ובכך ברגע לא להתנדב מחדש, לא לעזוב את הגדודים הקימים! לשמור על כבודם ולמלא את חייהם בתוכן עשיר ובקשור חי עם היישוב! לגיס גודדים חדשים לצבא העומד בארץ!

פגישת באי כה הקבוצות והפועלים על המצב בגליל הuloן ב-20.2.5

"במכתבו של טבנקין" לבן ציון (ישראל) והרצלפלד עבור המרכז (החקלאי)" מיום י' ט שבט (8.2.20) הוא מדווח של "אסיפה" הוזמנו (והשתתפו) באי כה הקבוצות דגניה א' וב', פועלם ביתניה, קבוצת הפעולות, כנרת, קבוצות הפועלים (כנראה בכנרת ובסביבה). (ארק'ם) 15 טבנקין / א תיק 76

בפנקסו רשם טבנקין בט' ז שבט. "שיחה על גליל הuloן מתחתתי" וא"כ מסר תמצית דברי המשתתפים ב"שיחה".

אברהם קר (קריביצקי, איש "השומר" והג' נדרמריה בטבריה): להגן על חברינו.

יצחק בן יעקב (דגניה א'): אין מלחמה בנו, זה לא שיר לבודנו, אפשר שלא צריך להגן. מדוע לא על מטולה?

יואל (פייביש - קב', כנרת) צריך להגן על מטולה גם כן.

דיין (שמעאל דיין - קב', דגניה ב'): איינו מטייל ספק לצורך הגנה כל נקודה. ממי נקח את מס ההערכה (מגבית שהטיל ועד ההגנה לצרכי הגנת הגליל הuloן)? אם כבר הגיעו הרגעים? אולי מפני שאני עומד בחוץ.

חיים ב-ביבץ (ברקוביץ, דגניה א'), היה זמן מה בעדרה לחול-חי). את מטולה עזבו גם הפועלים.

דומברובסקי (איש העליה השלישית, חבר קבוצת ה-60 בכנרת): הכל לרשות ועד ההגנה.

לייבלונג (ראשוני העליה השלישית): צריך להגן על כל נקודה.

קייפניס (דגניה א'): בפני מי אחריו ו.ה. (ועד ההגנה)?

הצעת טומשוב (מפועל כנרת) לפנות למשרד (הארציזרלאי) בשם המשקים (בגליל הuloן) ולדרוש תקציב. אם לא - המשקים אינם בטוחים.

אברהם קר (ג'יל) מגין על הצעה זו.

לב-טוב - : זאת לא הגנה. צריך שייעבדו שם הרבה אנשים. (ארק'ם 15 טבנקין / ב', פנקס 1919 - 1920). זהוי המשתתפים - עליyi שאול אביגור. (מכתו מ-8.3.76)

המקור:

א. ע. 70 104 טבנקיין; ארק'ם 15 טבנקיין
א' תיק 76

כג' שבט, טבריה לבן-ציוון, רמז, ברל!

איןני זוכר ס"ה כבר הודיעו לכם ומה עוד צריך להודיעו לכם. אחר רציחת שר לא חדרו התנפלו יות. התנפלו היה ביום ו', בשעה $\frac{1}{2}$ 11. ביום שבת ויום א' התנפלו על מטולה כ- 50 איש מזווינים, שדרו בזזו, היכו, רצ'ו לקחת אתם עלמה ובקשי הצילו אותה; כל אנשי מטולה - חוץ - איזה 3 זקנים עזבו. חלק עלה לצידון, חלק לتل-חי וכפר-גלעדי. ביום א' בערב כשדנו בכפר-גלעדי ותל-חי אם לנסו למטולה ולקחת מה שנשאר ניסו להתנפלו גם על נקודות אלה. שם של כדורים מכל הצדדים. התנפליות אלה לא הצליחו עד הנה; ביום ב', ג' היו אסיפות בכפר-גלעדי ותל-חי על המצב. שני דעות: דעה א' לעזוב את המקום כי אין אפשרות להגן, אין בטחון שאפשר יהיה להעיר כל הנחוץ, אין אמונה שימצאו האמצעים, אין רואים את האנשים הבאים לעזרה. בדעה זו חלק מאנשי תל-חי. ביןיהם הרופא: שאר אנשי תל-חי, הרוב וכל אנשי כפר-גלעדי בדעה לעמוד. דרישותיהם לבצר את הנקודות עד 50 איש בכל מקום לכל הפחות, ולעלות למטולה עד 100 איש. אחרי אסיפות אלה, ביום ג' חלק מאנשי תל-חי ביןיהם הרופא, הופיעות ועוד 10 איש ירדו דרומה. אתם 3 פרות ועגלת. בדרך התנפלו עליהם, לקחו את הפרות פשטו את האנשים (شمואליק ויגאל לא יכולו לעזרה למרות הקשיים שיש בהם) אין בטחון בדרך. על התנפליות שהנו אליכם אטמול ידיעת טగרפית והנהبعث המצב נורא. אין מספר אנשים, אין מלה. הכל סובל דיחוי עד בלי סוף. מה זה? אנחנו פה החלפנו להמשיך ולשלוח يوم יום אנשים. והנה כל הפרטים לא נכון. ימסור לכם שמואליק. רק את דעתך: קציב נאסר יש: בשבייל 60 איש בכפר-גלעדי ותל-חי, בשבייל 50 איש למטולה. זהו לפי דעתך המינמוס. צריך להגדיל אבל על זה אחר כך. מה משתחררים יהיו אם הרבה 50 איש. נחוצים עוד 65 איש לפחות מהארץ והם הכרחיים. ובכן, צריך לפי דעתך לעבור תיכף את המוקמות לפחות את האנשים למטה. אני כבר התיכף מעלה כשפגשתי את שמואליק ויג. והם השיבוני. פה לגליל אני מקוה יעלו 30 איש. כמספר ההזה לכל הפחות צריך לעלות מיהודה. ואת הסוף צריך לשלווח לכל הפחות בשבייל המשלווח ולא לחכום עד שיעלו המשתחררים, גם עם יעלן נחוצים אנשים לעזרה. ותבינו כי אין אפשרות לשמור על המוקמות ועל הלשומות וכן הלאה, אך לא קוראים את אנשי כפר גלעדי ותל-חי בחזרה. הם מעתים, ומזה כל הצרה. ועוד: צריך שידעו העולים את המצב, - שיעלו רק ברכונם ובהכרה, ואם המשתחררים מוספקים ובוחרים בין מקום ומקום תעוזבו... או שהם במנוחה. ילכו למקומות עבודה שלנו ונעלם אנחנו. והעיקר, אין לדחות ליום. כבר איחרנו - וכל יום מאחרים. דעתך: עבר תיכף אחרי המכtab הזה אחד את כל המוקמות ויקח את הרוצחים, יתן להם להוציאות הדרך ויעלו הנה. ואם אין רכבת יש גם בלי זה דרך. כל יום חטא.

יגאל נסע לדמשק לבירר את מצב היחס הרשמי אליו על זה פרטיטים תודעו
משמעותו.

ועוד: לפי דעתך אין על הדבר הזה לשtopic, צריך להישמע הדבר. בעולם
הרחבי, גם כלפי ועד הצירים, וגם כלפי החוץ. אתם יודעים כי זה מאיים
על הגבול שלנו. ועל הרבה נפשות. ידענו לעורר דעת הקהל נגד תורקיה, על
השוד צריך לכתוב - כך נדמה לי

אבל לא זה העיקר: העיקר כי להגנה צרייכים ללקת אנשים בהבנה שאין
מוחא אחר. רע בעיני גם שאין שום תקציב להגנה עצמה. הנה זה גם כן דרוש
הוואות. וגם בಗיליל צריך להיות עיר. המצב שם ישפייע על כל סביבתו. הגבול
"המדינה" איננו גבול. במצוות השנאה התיאבורן לשוד, החוצפה, גם הקנאות
תעברנו גם הנה. וגם פה צריך יהיה להחכונן לדעת לעמוד על עצמנו.

ההכנות מס הערכה? האספות אותן? אצלנו מכניםם ויש לזה ערך - גם
חומי, גם חינוכי.

אבקשים לא להדפים מדברי אלה. עם ליגט מיר יע策 ניט אין קופ.
אני חשב גם כן שהרצפלד או בן-ציוון צרייכים לעלות הנה. יש פה הרבה
עבודה. ורק צריך להיות על המקום ואני בטח ממש השבוע עלה למעלה. רק אבעור
את המומות. הולך אני יחד עם ברץ.

מה בנוגע לחמרה? צריך לקבל את תקציבם בכל אופן ולשלוח אנשים.
זוג במות אחד עובר עכשו על פי החלטתי ועוד הגנה בשביל כפר-גלעדי
ותל-חי. השני אולי יעלה למעלה אם הדרך תהיה בטוחה.

שלום יצחק

היה טוב וחשוב לו היה כתה אליו יותר בעניים אלה. צריך למשוך
גם את אהרן: הוא היה פה וער. סירקין ופיינמן באו הנה ביום רעים מאוד.
ואין לי כמעט רגע בשבילים. ניר וננתן פ' היו למעלה ביום רציחת שר. הם כבר
משלושים באילת. עברו בשלום לשם ובחרזה. לי אין תקווה בקרוב להיות אצלם
ובטח לא אשתחף בעבודת המשלחן אם כן תבחרו במקום אחר, אולי את רמז .
היהichi מאד רוצה ממש הימים לקבל מכתב.

הערות - הסבר: כ"ג שבט 20.2.12

בן ציון - צ'רנומורסקי ישראלי, חבר קב' כנרת, איז איש המרכז החקלאי בת"א.

رمز - ד. רמז.

ברל - ב. צנלסון.

שמואליק - הפטר ו(מרדי כי) יגאל - מותיקי "השומר".
יגאל - חבר כפר גלעדי, והפטר - שעלה להגנת כפר גלעדי נשלחו לקרווא לעזר
הקדושים - עם ערביי הסביבה.

חקציב נאסר - תקציב מאושר להתיישבות (ע"י פקידות יק"א)
המשחררים - מן הגדוד העברי.
יג. - יגאל.

לשמור על המקומות - ביהודה.
רכבת - פעל הקו חיפה - צמח.

"עס ליגט מיר יעט ניט אין קויפ" - אין זה מעסיק אותך כרגע.
ברץ - יוסף ברץ, חבר דגניה א', חבר ועד ההגנה.

חמרה - בנקודה בה ישבו קודם חברי "השומר" שעברו לכפר גלעדי, ישבו אז
מספר חברים ששאפו להקים במקום יישוב חדש.
אליהו - גולומב.

אהרן - שידלובסקי, חבר קב' כנרת.
סירקין ופיינמן, ניר ונثان פ (ינצ'וק) - חברי משלחת "פועלי ציון" שעשתה
از בארץ.

המקור: א. ע. VII 104 בן גוריון תיק
6 א' והעתקו בארכ'מ. 15
טבנקין / א' תיק 32.

הערות הסבר בסוף נספח זה.

בן גוריון שלום !

שלוח אני לך אבינט צרות - ותשמה לכל הפחות שלא ישכט ולא חכית לוועידה, שבתוח גם לא חתאס' בזמנה.

תראה מהמחברים שאין לי זמן לעבור עליהם ולהבדיל בהם את הנחווץ מהטפל. תראה מהמחברים האלה הדי דברים רעים המתראחים ובאים, שעולים על מה שהיה עד היום. בגליל עניין של מסחה (שוד העדר ב-20.5.29 – א.ב.) וכנראה התחלה של הרבה עניינים יותר גרוועים מלאה שהיו בירושלים. גם התנהגות הממשלה היא מאותו האופי. אתה בטח יודע, כי גם בזמן ההתקפות על סמח סברנו, כי הממשלה ידעה מהתרחש וחכתה כי יתנפלו רק על המושבות מפני זה נחנו לערבים אז בשקט לגשת כמעט רק עד סמח. ורק מהתברר, שהערבים לא מלאו את תפקידם כראוי, ולא הלאו ישר אל המושבות, אלא התנפלו על הצבא – לחמו אותם. ויש ידיעות, כי כל זה יצא בטעות ושבשובם נגשו עם עוד ערבים הולכים להשתחרר מהם בשוד על פי חכנית קבוצה מראש ובטחון כי תיגרעה עם הצבא לא יצא מזה. איך שיהיה אלה הן הסברות. העובה, כי יש כת עית ידיעות המוכחות כי לסוף רמדן מחייבת שחיטה כללית על היישוב היהודי – יהם הממשלה הוא הידוע לך – כחותינו דלים – ההבנה הפוליטית של המנהיגים כל אלה ידועים לך. נחוץ שתייך ומיד תסע. זאת היא החלטת ועד הפועל של א.ה. על פי הצעת ישראל ש. להאיץ בנשייחך. אם בשבייל זה היה מוכחה להיפרד ממשחחך ותרוחיח איזה ימים – גם זה חשוב. חשלח מהתחנה הראשונה תלגרמה – אחת לוונדון – "לייבר-פארטי", פועל-ציוון, הציוניים ועוד – בדרישות הידעות – באזהרות מיוחדות שבימים הקרובים יהיה טבח – ואין שום אמור במשל. (המושל הצבאי בטבריה לא קיבל את בא-כח היהודים אחריו מסחה, בטענה שאין לו זמן). בין הדרישות: הסרת הממשלה המקומית, הגנה עצמית תיכף ומיד, גודדים – גיוס תיכף ומיד – ובעובדה שליחות צעירים יהודים בלילה. כי מה שקבע לסוף רמדן יכול לקרות בתור קבלת פנים להרברט סמואל, (מי יודע אם לא זאת היא הפעם שמכינים לו ה"מזמין" אותו לפני חדדים) ועוד ועוד. בשבייל שתבין רצינות המצב אספר לך, כי אפילו הגודלים בירושלים וביק'א הסכימו כרגע לאמצעים בשבייל גיוס של מאות אנשים עצרה חכופה לגליל.. אבל ידיעות דומות יש גם על יפו ועל ירושלים. בקייזר – במקצת תראה מהמחברים שנחקרו, תבין גם מכתבתי המבולבל – ותעשה את מלאתך: לנסוע תיכף, להריעיש עולמות מהדרך, ולעבד עבודת הצלה והגנה בחו"ל. אל תפול בדרך לקרים נטינים – תזהר מזה.

יש מכתב מז. (ז' בוטינסקי – א.ב.) אם אספיק להציג בשבייל העתקה מה

טוב. בכל אופן אמסור לך בקייזר דעתו: לדרש מא"ה, ממרק – שתהיה מסור בלונדון רק לענייני הגזוד. הוא מאמין שرك בתנאי זה תעשה משווה. בלעדיו זה לא תעשה כלום. זאת היא דעתו. כМОבן שאינני סובר כמו הוא – אבל שלא חשב ולא תזניח את העניין הזה. אין צורך להזכירך.

הועידה נדחתה לשבוע עת-עתה. בן-צבי דרש את זאת. "לא מוכנים". לא היו ויכוחים ועוד – ועוד. רבו צקי דרש באספה חבריהם ביפו, כי ועליה בזאת אין לה ערך, לציריהם שלה אם יבואו וירצטו לפalg את הברית או לאמור כך וכך לא תהיה לזה שום זכות – בקייזר הועידה לא מוכנה וטוב שלא תקרא. בקייזר יש התחלת של אינטראיגא – שיסעו ציריהם שיוכלו אחר כך לעדר על המנדטים שלהם, העסק הרגיל והאהוב בועידות "פועלי-צ'יון".

רישונות ישם לשםאליך, לי ולברל. היום נתקבלו. כספ אין. בכל זאת חושב אני כי הועידה תהיה בעוד שבוע אם רק המקרים של הגליל לא יפריעו אם נסע – נסע, בטח לא יחיד – ובמשך השבועות הקרובים.

ועד הצירים באופן ציני לוחם אתנו. את המשביר דחו לגמרי ובעגולוי אוסישקין. וגם דופין ממש בעגולוי – באו מים עד נש במודד זה. ופוחד אני שאם לא הועידה השנתית בלונדון תעוזר לו – אין לו תקומה.

הקריאה כבר את הפועל הצעיר? יש ויש אודות אוזות העבודה. תקרא ותתנה.

חמהר לנסע ולכתוב לנו מכל מקום. אבקש לזכור על רשיון למשפחתי, על טלגרמה אליהם ממקום האירופי הראשון.

שלום יצחק ט.

הטלגרמה הרצופה שליח מהמקום הראשון שתגייע ואפשר יהיה לשלווח. הנה מבון לפיק הבנץ, תוכל גם לשנות או להוסיף. (צריך לפחות להוסיף דרישתו של הסרת המשללה הצבאית הקימת וגם לא להזכיר בין המתנפלים "פלחים" חזן הבדויים). יש אומרים כי מבירות אי אפשר יהיה שליח. בכלל או בשבייל בטחון הוטל הדבר גם עלייך.

הערות הסבר (לנספח ד')

הכתב ללא חאריך. בן-גוריון יצא לחו"ל יחד עם משפחתו ב-8 או 9 ביוני 1920 (כב' או כב' סיון ח' פ) – (זכרון ד. בן-גוריון ברך א' ע' 158), ולא השחף כבר בועידת אחה"ע בכנרת ב-20.6.13. בכ' ג איר, ז. חודש לפני בן, רשותם בפנקם טבנקין (ארק' מ 15 טבנקין ב', פנקס 1920 – 1921 (אחדות העבודה)) סעיפים שניידונו בישיבה, ובهم: נסייתו של בן-גורי לחו"ל ואז בנראה הוחלט על נסייתו בנצחג' "אחדות העבודה" בלונדון לפיק

אפשר לקבוע שהמכתב נכתב במחצית השנייה של חודש Mai 1920.

"בינטעל צרות" - צרור צרות.

הועידה - ועידת אחדות העבודה - הראשונה אחורי ועידת היסוד.

מסחה - שוד העדר, 29.5.20.

בירושלים - פרעotta פסח תר"פ (אפריל 1920).

סמה - הבדויים התנפלו על מחנה צבאי היהודי שהנה בזמן שבעם הירדן ב-20.4.24.

המניגים - "וועד הציריים" - הנהלה הציונית באוחם ימים.

א. ה. - אחדות העבודה.

ישראל ש. - שוחט.

הרברט סמואל - הנציב העליון הבריטי הראשון, היהודי, שהגיע ארץ-ה- 1.7.20.

הגדולים בירושלים - המניגים.

יק"א - החברה ההתיישבותית לה מסר הברון רוטשילד את המושבות שאפוצרו פסותו.

קרנטינים - הסגר בעת מעבר גבולות.

רבוצקי - חבר משלחת פועלין ציון מחוליל.

לפלג את הברית - בועידה "אחדות העבודה" היו אמורים לדון על הקו המדיני של הברית העולמית של פועלין ציון שנوعדה לאוגוסט אותה שנה.

רשויות - רשיונות נסעה (לוועידת "הברית")

אתנו - בנו.

המשביר - את הצעה להשתתף במימון "המשביר" - קו אופרטיב הסקפה של הפועלים.

במוסד זה - וועד הציריים.

אושискין היה יו"ר וועד הציריים.

רופאין - ראש מחלקת ההתיישבות של וועד הציריים.

הועידה השנתית בלונדון + ישיבה מורחבת של הוועידה הציוני בלונדון יולי 1920.

מכتب אליהו גולומב לטבנקיין. כנרת,
אפריל 1921.

המקור: ארכ'מ 15 טבנקיין / א' תיק 6.
הערות הסבר בסוף הנספח.

itchak ובד !

אני כותב לכם בשכבי בכנרת "אין געהאקטע זונדיין"... אהיה מוכחה
לשכ卜 פה עוד איזו ימים, אולי גם שבוע ויוThor. הזמן הווא אולי המתאים פחרז
מלנוחה פתאומית צאת. אבל אין הדבר תלוי בי. אטמול ושלשות עוד חשבתי
לבא לשכ卜 ליפו שם היה לי יותר קל לדעת את על הנעשה ולמסור לאנשים שונין
שימלאו את מקוםי. לרגלי קפְּרִיזִים של צבי נדב נדחתה נסיעתי עד שאינני יכו
כבר לנסוע.

לעצמם העניינים. עניינו נסתובו עשייו יותר מאשר בכל זמן והם
דורשים אימוץ המחות. ישראל וחיים החפטרו מן הווד. קשה לי לכתוב עשייו.
בכ"ז אשחדל למסור لكم את מהלך העניינים. היה לנו ישיבה של ועד ההגנה.
היא החלה בבקורת חריפהמאן מצד ישראל נגיד. הוא האשים אותו בעיקר בשני
דברים א) שהזנתתי את ענייני הארגון ושאין לנו הסתדרות שעליה נסמך את
עבדתנו. ב) שהשפלה את ערך ועד ההגנה בזה שרכזתי את העבודה בקרים
לפני רוטנברג ואידר. הדבר האחד נובע לדעתו מהשני, כי אלו יצרנו ארגון
חזק לא היה לנו צורך לפנות למי שהוא. אידר ורוטנברג היו באים אלינו.
רק מפני חוסר הארגון מוכרים היו לckett בדרך השתדלנות שהלכתחם בה. התוצאה
מכל הדברים שצורך לסדר מיד את הסתדרות ההגנה ובהתוות שבב חבוי
ועד ההגנה נוטים לדעת ישראל בדבר הסתדרות של אנשים מסווגלים לעניינו
ההגנה שלידיהם ועל אחראיהם נסורת העבודה, תחת הנהלת ועד נבחר מתוך
בואה, פ אין דעה מוחלטת. בכך מנפלד מסכימים לישראל. ספרינצק יש לו שתי דעות
ורק אחת מסכימים לו. בכך צוריך לגשת לסידור כפי שהם מבינים - כל עבודה אחרת
אין לפניינו עשייו. כל זמן שאין לנו הסתדרות זו אין ישראל מסכימים עליו
לקבל כל עבודה וכל אחראיות כי כל העבודה שאנו עושים עשייו היא משחק.

דברים אלה באו בתור תשובה על הדוח של. אני מסרתי את מה שנעשה
על ידינו ודברתיגם על זה שמצד הארגון לא עשינו כלום בהיות שכח
ועד ההגנה לא עבדו בענייני ההגנה. כל העבודה הוטלה רק עלי וכשנעםדה
לפני הברירה אם להזניח את סידור העניינים המשיים: השגת אמצעים, קניות
וכו' או להזניח את ענייני הארגון הזרחי את הארגון. להבא הצעתה חלוקת
העבודה בין חברי הווד והחלה של עבודה ארגון. ישראל בעיקר בעיקר את זה
שგיחתי בהזניח את ענייני הארגון בגלאי איזו עניינים מעשיים, כי המעשיים
בלי הארגון אינם ראויים פרוטה. מה אם קבלנו אלף פונט, מי יודע למי יפלו
הכספיים בחו"ל, כמה שהשכנו הרי בחצי היינו סרסורים לאייכרים (500 מכרנו

לאכרי יהודה). הוא החנוך לכל חלוקה בוועד. צריכים להתמסר אך לענייני סדרור הסתדרות.

שקלניק גם הוא החנוך קצת עלי בעניינים אחרים. לדעתו אי אפשר ATI לעבודה צבירות, כי אני עושה הכל על דעת עצמי כעובד פרטיה שנמסרה לרשותי. צבי נדב "הגנ" עלי באמרו כי זה יותר מדי כבוד בשביili שכולם יתנפלו עלי.

חיים זיכני במידה ידועה באמרו כי אני את העבודה שהטיל וה"ג עלי מלאתי והחצאות עלו על אלה שקוינו. אבל בענייני הארגון אמן הפרעתי באובייציה שלי לסייע הסתדרות ההגנה.

כתבתי לכם את כל האשמות ודרכי ההגנה כדי שתקבלו מושג מהלך הישיבה שהביאה לידי תוצאות רעות מאד. בישיבה זו עצמה אמן התفسרנו. באננו לכל דעה בה לנו מכירים בערך הסת' ההגנה ונגשים לסייעתה. לשם זה עוברים בכל המקומות ומוסדרים בעדרה ועד הפעלים וועדי ההגנה, אסיפות (לאו דווקא כלויות).

את השאלה למי השמע הסת', אם למוסדות הסת' הכללית או לוועד נבחר מתוך הסכمانו למסור החלטת אספת הסת' ההגנה לאחריווסד.

ארגוני כל הסכונות החלו לבא הצעות שבעניינו ארגון בגליל לא נתעסק, אשר אך את הקבוצות של "האנשים המסוגלים" אשר סיידר כבר חיים. זה לא הסכמתי והחליט כי ישראל, חיים ושקלניק יעברו את הגליל. לאחרת החליטו בדגניתה ב', כי שקלניק לא יעדוב את הקבוצה ולא יסע. חיים בא לשאל אותי מה לעשות. אמרתי כי קודם כל צריך להכריח את שקלניק לנסוע ואם לא יסכימים ייחכו שבouce, וזה אסע אנכי במקומו. אמר לי חיים כי ישראל לא יסע ועוד שבouce. הצעתי שנסע שניינו אני וחאים. גם לזה לא הסכימים חיים. הצעע שיטע ישראל - אותו, כיוון "שאתה אין זוג". אמרתי דווקא מפני שדעתינו שונות ומהמסדרים תלוי - לפעמים מי יכנס להסתדרות ובהארתם יכול גם להיות תלואה ההחלטה ביחס לשאלת של ממש למוסדות הסת', או לוועד נבחר מתוך ההחלטה רוצה שאני או שקלניק נשתחף בעבודת סדרור הסת'. חיים מסר את דברי לישראל. משקלניק בא לכינרת החלטה לנסוע יחד עם ישראל וחאים הודיעו ישראל שהוא לא יסע וכי הוא מתפרק ממועד ההגנה. הוא לא רצה גם להסביר. רק אה'כ בואר חיים שהוא רואה כי אין רצון אחד ואין אמון הדדי ואין כשרון לעבודה בוועד ההגנה שכן הוא מוח�טר. בכלל אףן לא ישוב מהחלטתו. אחריו החפר גם חיים. עכשו לא נשאה לפניו דרך בלתי אם לסדר את כל העבודה בלבדיהם. בעצם העבודה לא יבא שניוי נכר, כי הם לא עבדו גם עד עכשו ומה שעשו (למשל בעדרה בהשגת כלים וכד') יעשו גם להבא. אבל בזאת שלא יבא שניוי אי אפשר בשום אופן להסתפק. מוכחה עכשו להיות מצדנו עבודה מאומצת מרוכחת כמו שהיא עד עכשו. זה הכרחית הוספה כוחות.

לנדברג מלא חסר אמון לוועד הפעיל של הסת'. הוא נשאר בכ'ז בוועד הנהלה ויעבוד אתנו. אבל לנצל אותו הרבה הרבה מאי אפשר היה. את ענייני סידור האנਸטרו ק齊ה הוא יקבל על עצמו. אפשר שיעזר גם בעבודה אחרת.

לפעמים, אבל הוא אינו נגש לעבודה באמונה והمسירות הדרושה.

סקולניק לא יתמסר לענייני ההגנה. צריך למצא אנשים.

העובדות שאנו מוכרים מיד לגשת אליהם במרץ הם: א) סדור ההסתמ"ב) סדור ההגנה על המקומות (לזה מוכרים לקחת את זליקיז) ג) סדור הקורסים לאנטרכטורים (זה קיבל עליו לנדרנברג) ד) סידור הקניות, המכירות, השגת אמצעים (זה אסair לוי).

העיקר, צריך להוציא 2 חברים פעילים בוועד ההגנה. שני חברים שייהיו עשויים אמיתיים ונאמנים, כי על הנשארים יוחזר בוועד איני סומך די. תבררו עם וינשטיין, אם הוא יכול להתרשם לענייני ההגנה. אם כן אז אני מציע כי ר' טבנקין יכנסו לוועד ואת הכוחות האחרים הדרושים לנו נמשיך.

שלום אליו.

הערות לנספר ה'

יצחק ודב - טבנקין והואז.

אין געהאקטע ורנדון - במצב של מחלה ומזוקה.

צבי נדב - מותיקי "השומר" חבר מועמד בוועד ההגנה הראשון שבחרה מועצת ההסתדרות הראשונה.

עניננו - ענייני ועד ההגנה.

ישראל וחימס - שוחט ושטורמן. חברי ועד ההגנה הנ"ל.

הוטנברג - פנחים -

איידר - חבר ועד הציריים.

בוה"פ - של ההסתדרות.

בלומנפלד - ד. בלוך - בלומנפלד, נציג "אחדות העבודה".

שפְּרִינְצָק - יוסף שפְּרִינְצָק - נציג הפועל הצעיר.

ורק אחת - יש להניח שהכוונה לטבנקין ולא לדב הווז. כי בוכורים הללו במוסדות המרכזים חתן טבנקין באלו, ומתחשר מסוף המכתב.

קניות - רכישת נשק .

בחו"ל - לשם עמדו לנסו לרכוש נשק, ובתחילת בו ינה.

סרסורים - מתוכם. ועד ההגנה קיבל כסף מהאקרים וקנה בו נשק עבורם.

סקולניק - חבר דגניה ב'. חבר ועד ההגנה (במוס י. ברץ?).

וה"ג - ועד ההגנה.

"האנשים הגדולים" - שנבחרו ע"י חברי "השומר".

לנדנברג - (לנדנברג לפי ס.ת.ה.) אז מפעיל גדור העבודה וחבר-מועמד בו עד ההגנה הנ"ל.

איןסטרוקציה - הדרכה.

זליקביץ - ממשוחרי הגדור העברי, סמל. ל. לימיים "זליק" - מפקד ת"א ואלוך בצה"ל (אלימלך אבנר).

אלקנה וינשטיין - אלקנה היה חבר בקבוצת עבודה מיסודה של "הפועל הצער", פעיל ב"סחיבת נשק" בימי הגדור העברי ואליו גולומב העריכו ונתן בו אמון (מפי שאול אביגור).

* * *

מחברת מחקר א'

הסוציאליזם של יצחק טבנקין מאת יהודה הראל
הוצאה באפקל בשנת ח'ל"ב (1972).

